

A Mazsihisz-pályázatok nyertesei a 6. oldalon

Chanukka a magyar zsidó hagyományok szerint

Két kántor között egy rabbi. Jakal Zoltán, Róna Tamás, Nógrádi Gergely (Közép-Magyarország)

Streit Sándor gyújt (Nagyfuváros)

A három kántor (Dél-Pest)

Hegedűs

Közel kétszázan jöttek el hittestvéreink közül a harmadik nap előestéjén, hogy együtt ünnepeljék a felavatást és a chanukka csodáját.

Az esti imát követően *Biczó Tamás* kántor gyújtotta meg a gyertyákat. Ünnepi beszédének elején *Zoltai Gusztáv*, a BZSH ügyvezető igazgatója köszöntötte *Kiss Péter* minisztert és feleségét, *Gulyás Kálmán* államtitkárt és feleségét, valamint *Tóth József*, *Rogán Antal* és *Derce Tamás* polgármestereket, akik megtisztelték jelenlétükkel az eseményt.

Deutsch László főrabbi szólt az ünnep szokásairól és történelmi hátteréről. Miközben a Benjámin Óvoda óvodásai énekeltek, a nőcsoport fánkkal kedveskedett hittestvéreinknek.

Ezen az estén mutatkozott be új, elnöki pozíciójában *Egri Oszkár*, aki már mint tíz éve elöljárója közösségünknek.

A Sabbathsong klezmeregüttes koncertjén jiddis és ivrit melódiák csendültek fel. Hogy a chászidis dalmvilág se maradjon ki, *Slajme Berkovics* is a pódiumra állt. Előbb egy szép cházónest adott elő, majd – a közönséggel együtt énekelve – pattogós dallamokat szólaltatott meg.

Baja

„Idén chanukka harmadik estéjén rendeztük meg városunk összes lakóját megszólító ünnepségünket. Kicsit félttem attól, hogy az influenza és a vasámapra ránk köszöntő hideg miatt nem leszünk elegendő, de szerencsére közel hatvanan jöttek el. A Bajai Városi Könyvtárban, a régi zsinagógában gyűltünk össze. Kicsiny zsidó közösség él itt, de előadásainkra számos külső, más vallású érdeklődő is eljön, és ennek őszintén örülünk! Mi, zsidók, tisztában vagyunk az ünnep hagyományával, de fontosnak tartom, hogy a nagyközönség is megismerkedjen velük” – nyilatkozta lapunknak *Pári Mirella*, a bajai hitközség elnöke.

„Azért, hogy ünnepünket minél többen megismerjék, és ezáltal közelebb kerüljenek közösségünkhöz, felkértük *Róna Tamás* közép-ma-

gyarországi rabbit egy összefoglaló beszéd megírására. A rabbi úrra mindig számíthatunk, és most is szívesen segített: üzenetében megvilágította az ünnep történelmi hátterét, a hellenizáló elnyomók és a maroknyi zsidó szabadságharcos küzdelmét. Külön aláhúzta a fény fontosságát, konkrét és szimbolikus jelentését. A fény ugyanis a szabadság jelképe, amely hatalmas érték.”

A hitközség tagjai a vendégek jelenlétében a megfelelő áldások elmondását követően fellobbantották a lángokat. *Pári Mirella* elnök ismertette a gyertyagyújtás rendjét, szokásait, és azt, hogy az ünnep előrehaladtával miért emelkedik folyamatosan a gyertyák száma. A bajaiak nagy rajongói a klezmerzenének, s ezért meghívták a Jerusalem Express Klezmer Orchestra zenekart. A JEKO-t *Szirtes László* vezeti, énekesük pedig *Sebestyén Katja*, akit nemrég a Csillag születik című televíziós műsorban láthattunk. Koncertjük során felcsendültek ismert slágerek, az együttes saját szerzeményei és dzsesszes klezmermóták is. Ilyen jellegű, a zsidó vallás szokásait is bemutató ünnepség több mint 60 éve nem volt Baján.

– *Más vallások képviselői is részt vesznek rendezvényeiken?*

– Rendszeresen meglátogatnak bennünket más egyházak hívei, különböző keresztény gyülekezetekből. Most is odajöttek hozzám, és kedvesen bemutatkoztak. Senki sem bánta meg, hogy eljött, és együtt örültünk az ünnepnek.

A bajai zsidóság hosszú évtizedek múltán újra él, pedig a városban csak néhány ember maradt közösségünkben. Csodákat a nációk és nyilasok által letarolt magyar vidéken nem lehet tenni, azonban ha az akarat és a lelkesedés megvan, meg lehet mozdítani a régi köveket. Baja jó és követendő példa, amelynek sikere több szempontból is tanulságos. Egyetlen elkötelezett és lelkes ember is elég a hagyomány újjáélesztéséhez, párbeszédre pedig még ilyen nehéz és vad időkben is van esély. Csak akarni kell, és kinyitni a kapukat.

Szilágyi Iván Péter

Szeged

Az első napon a hitközség elnökének megnyitóját követően a közönség főrabbija ismertette az ünnep történetét *Kellerman Itzhak* közremű-

ködésével, majd *Vécsernyés Róbert* adott hangulatos műsort klezmer- és szalonzenei produkcióval, amelybe főrabbinakon kívül a közösség is gyakran bekapcsolódott táncal, „vonatozással”. A finom macesszombóclevés, sült és fánk nagy sikert aratott. Az esemény vendége volt *Macskássy Izolda* festőművész, több izraeli, norvég, amerikai orvostanhallgató, valamint rabbink tanítványai a vallástudományi szakról. Chanukka negyedik gyertyáját Aradon gyújtottuk meg, az ottani közönség meghívására. *Schlesinger János* elnök látott vendégül minket, a történetet itt is *Markovics Zsolt* főrabbi ismertette a helyi ének-zene iskolában szünetelt érdeklődő előtt, a református iskola kórusa és zenészei pedig izraeli dalok előadásával szórakoztatták a közönséget. A rendezvényt a hitközség éttermében ünnepi vacsora követte az ortodox érsek, a katolikus püspök és mások részvételével. *Lednitzky András* tiszteletbeli konzulként és szegedi elnökként köszöntötte a megjelenteket, átadva közösségünk ajándékát: *Macskássy Izolda* festőművész chanukkai festményét és *Dusha Béla* fotóművész Az élő zsinagóga c. kötetét.

L. A.

Szombathely

Péntek délután gyűlt össze a kile Vas megye székhelyén. A hagyományos áldások kíséretében *Vasadi Péter*, a Lauder-iskola tanára meggyújtotta a gyertyákat, majd közösen fogadták a szombatot.

A kabbalát sábbát utáni rendhagyó tanítási óra keretében a közösség olyan jó eredménnyel oldott meg egy „tudásfelmérő tesztet”, hogy jutalmul mindenki telelehetette magát a hagyományos fánkkal.

Hunyadi

A rendezvényeket idén szinte mindenütt az ünnep egyetlen vasárnapján, 13-án tartották. Ez nem kis gondot okozott azoknak, akik igyekeztek a chanukkát a szokásosnál is emlékezetesebbé tenni, lehetőleg úgy, hogy biztosítva legyen a telt ház.

A délutáni és az esti ima elmondásához megtelt a templom, a gyertyagyújtás során pedig közel harminc gyermek állta körül a míves chanukiját, s a kántor, *Kozma György* segítségével énekeltek az ilyenkor hagyó-

mányosan a világ szinte minden zsinagógájában felhangzó dallamokat.

Domán István főrabbi méltatta az ünnepet, s igéyes áttekintést adott jelentőségéről.

A műsorban a Scheiber-iskola színjátszói (*Nagy Ágnes* betanításában) egy kis jelenettel szerepeltek, őket követte *Dávid Viktória* előadóművész programja. Befejezésül a Lauder Javne Zmirim klezmer-együttese szórakoztatta a megjelenteket, ez alkalommal is meggyőzően mutatva be, mire képes egy jó zenészekből álló, sokat gyakorló társaság.

A finomságokkal megrakott asztalok kínálata (*Laky Konyha*) is hozzájárult a fantasztikusan jó hangulatú eseményhez.

Pécs

Chanukka harmadik gyertyájának meggyújtásakor a hitközség Fürdő utcai székházában közös imádsággal kezdődött a megemlékezés, majd a hittestvérek, rokonok és barátok nagy számban a díszteremben gyülekeztek. *Schönberger András* főrabbi gyújtotta meg a fényt és a csodát jelképező gyertyákat, majd emlékeztette a jelenlévőket az ünnep történelmi tartalmára, jelentőségére. Ezt követően *Bíró Eszter* énekművész és *Sárik Péter* zongoraművész műsorában többek között héber, jiddis és judeo-spanyol dalok hangzottak el. A hitközség hölgytagjai maguk sült finomságokkal kínálták meg a jelenlévőket.

Dózsa

A Dózsa körzet hívei idén is meghitt hangulatban készültek az ünnepre, és örömmel fogadták a tanárnőjükkel érkező Scheiber-iskolásokokat, akik minden alkalommal szívesen látott vendégei a zsinagógának. A hívek szép számmal vettek részt az első és utolsó napon tartott istentiszteleten, nem okozott gondot a minján meglete.

Kerekes Béla főkántor a chanukija lángjai mellett énekelte el az ünnep szép dallamait, majd a csodáról és a fény jelentőségéről beszélt. *Róbert Péter*, az ORZSE professzora megvilágította a történelmi hátteret.

A szépen megterített kidusasztal mellett vendégeink és híveink érdekes beszélgetést folytattak a chanukka jelentőségéről, majd *Vadász Gá-*

bor elnök beszámolt *Elie Wiesel* országházbéli beszédéről.

SZIP

Nagyfuváros

A péntek esti imádkozás kezdete előtt már szép számban voltak a templomban. Ennek oka az volt, hogy az első esti gyertyát ekkor gyújtotta meg *Streit Sándor* elnök, miután elmondta a megfelelő imát. Szívet melengető érzés volt hallani a Máoz cúr dallamait, ahogy azt a sok jelenlévő énekelte.

Vasárnap ünnepséget rendezett a körzet. *Streit Éva*, az elnökünk felesége, *Judit* menyé és *Gabi* fiának menyasszonya, *Vera* a déli óráktól ügyködtek azon, hogy remek és kellő mennyiségű fánk készüljön. Az elnök bevezetője után *Darvas István* rabbi beszélt az ünnep történetéről, jelentőségéről. Gyertyagyújtás következett, melyet *Goldberger Dani* áldással és imával végzett el. A műsort *Gálfi György* adta, aki dalokat énekelte és gitárral kísérte magát, később pedig humoros verset szavalta. A következő „műsorszám” a fánk volt, nem kevesebb sikerrel. Kedélyes beszélgetéssel és játékokkal folytatódott a délután, mely bele nyúlt az estébe is.

Hétfőn az Idősek Klubja tartott ünnepséget. *Hódossy Ildikó* klubvezető szépen díszített asztalokkal várta a tagokat. *Horovitz László* előadást tartott chanukkról, majd *Cser Erzsébet* énekelte az alkalomhoz illő dalokat, amibe a közönség is bekapcsolódott. *Ildikó* megemlékezett az elmúlt évben elhunyt klubtagokról. Minden jelenlévő ajándékot kapott, majd részt vettek a délutáni imádkozáson, valamint a gyertyagyújtáson is.

Köszönet mindazoknak, akik munkájukkal és adakozásukkal segítették chanukka méltó megünneplését, ami templomunkban az idén átlagon felül sikerült.

(fuvarpres)

Kiskunhalas

Idén is szép számmal gyűltek össze a hívek az eseményre. A gyertyákat *Ritter Rafael* gyújtotta meg, hangosan mondvá az áldásokat, s vele együtt gyűjtött, aki otthonról hozta el saját chanukiját. Régóta nem lob-

(Folytatás a 3. oldalon)

Engedd el népem!

(Bo)

Sálách et ámi! Engedd el népem! Mózes és Áron Isten üzenetét továbbítja a fáraónak, mert ha nem... akkor tíz csapás fogja sújtani a rabszolgatartó népet, amelyek egy része – bölcseink szerint – elkerülte a zsidókat, illetve hajlékaikat. Hogyan és miért?

A hetizakaszban (január 23.) szereplő tíz csapás, amelynek „sűfített” változata a peszáchü haggadánkban olvasható, már tekintetbe veszi az ember természetét. A mezőgazdasággal foglalkozó emberen leginkább a munkájával kapcsolatosan lehet fogást találni. A sáskajárás, a jégeső, a dögvész – mindmind e foglalatosság nem kívánt velejárója. E sorok írója réges-régen gyakran töltötte idejét vidéken. Láttá, hogy a parasztember általában nem hívott orvost beteg hozzátartozójához, de beteg jószágához mindig...

A rabszolgáság idején azért valami termett a kiskertben, volt néhány jószág is. Ha a természeti csapások elkerülték volna a zsidó birtokokat, dehogyan hagyták volna ott a „húsfazekakat”. Mert bár szabadság az nem volt, de volt mit enni (nem ismerős?). Isten persze ezt előre tudta, és ezért – a cél szentesíti az eszközt – e csapások, bölcseink szerint, a zsidókat is sújtották.

Engedd el népem! – hangzott fel a nyugati világban lévő szovjet követségek épületei előtt tízezrek ajkáról a hetvenes-nyolcvanas években skandálva, énekelve, tüntetve a szovjet zsidóságért.

De vissza a szidrához! Isten akárhogy is, de bizonyítani akart. A mindenhatóságát és a Tórából ismert tulajdonságait is. A csapások között elhangzik: *vájcházék Hásém et lév páró*, az Örökkévaló megkeményítette a fáraó szívét, és hiába a csapás, a fogadkozás, mégsem engedte el őseinket – azaz bennünket, mivel az előírás szerint minden nemzedék minden zsidójának úgy kell tekintenie magát, mintha ő is ott lett volna Egyiptomban...

Tehát a fáraó felé az erejét bizonyította. A zsidók felé a mindenhatóságát (ha akarom, megmenekültök, ha akarom, elpusztítom „telkeiteket”), a legnagyobb vagyontokat, és akkor nem lesz, ami ott tartson benneteket).

A továbbiakban ismert események zajlanak, mármint a haggadából ismert, mivel – mint tapasztaljuk –, a szédereken jóval többet vesznek részt, mint ezen a januári istentiszteleten. Olvashatunk a mezuzza eredetéről és a tizedik csapásról, amelyet *áni völo málách...* én, az Örökkévaló, és nem más (angyal, küldött stb.), hajtók végre!

En bájit áser én sám mét, nem volt ház, ahol nem volt halott! Embernek és állatnak minden elsőszülöttje elpusztult azon az éjszakán. Csoda, hogy ezután nemhogy nem engedte el, de egyenesen kikergette a zsidókat az ország ura?

En bájit áser én sám mét, nem volt ház, ahol nem volt halott! A holokauszot követő néhány esztendőben a templomi prédikációk gyakori fordulata volt e mondat.

Néhány ezren még személyesen láttuk, és tudjuk, miért...

Ráv

Körzeti kitekintő

Dél-Pest

Büszkék vagyunk arra, hogy a Mazsók pályázatán nyert összegnek köszönhetően saját honlapot tudtunk indítani. Így már – a 21. századnak megfelelően – az interneten is elérhetőek vagyunk. E-mail címünk: www.del-pest.com. Nézzék meg, érdeemes!

Még egy nyertes pályázatról kell hírt adni: nem akármilyen összeget, tízmillió forintot kaptunk a csepeli önkormányzattól, melyből a csepeli temetőt, annak kerítését és az emlékművet kell felújítani. A temetőben annyira megnöttek a fák, hogy a szomszéd házak kerítését veszélyeztették, a járdát felnyomták. Nagy gondot jelentett volna a helyreállítás, miután a hitközségnek erre nem volt pénze.

Decemberben nyolc nem zsidó vallási közösséggel együtt 400 adag meleg ételt osztottunk ki az arra rászoruló hajléktalanok és nagycsaládok között. Már ötödik éve veszünk részt az akcióban, az anyagi fedezetet is a körzetek adják össze, és kilélek tagjai közül négyen tevőlegesen is segítettek az ételosztásban.

Aki vette a fáradságot, és a nagy hideg, a zuhogó hó és a távolság ellenére „kirándult” Pesterzsébetre, nem bánta meg, sőt, rendkívüli zenei élményben volt része. Sajnos az időjárás miatt a vártnál kevesebben, de még így is több mint százán jöttek el meghívásunkra a chanukkai afterpartira.

Kerényi András elnök üdvözlő szavai után vallási vezetőnk, *Fináli Gábor* beszélt szép szavakkal a chanukkról, amikor a kisebbség győzelmét ünnepeljük a többség felett, és emlékezünk az egy napra elegendő, de nyolc napig égő olaj csodájáról.

Természetesen nem maradt el a fánk sem. Ezenkívül a zenei hagyományainkhoz és a négy koncertből álló év végi sorozatunkhoz csatlakozó program is feleltette a vendégekkel a

rossz időt: az ifjú kántornemzedék jelles képviselői zsolnárokat és hagyományos zsidó dalokat adtak elő, rendkívüli sikert aratva. *Biczó Tamás*, *Jakal Zoltán* és *Zucker Immanuel*, köszönjük nektek!

Meg kell említeni az Animando Régizene együttes csodálatos játékát. A négy fiatalember korabeli hangszeren középkori, reneszánsz és barokk muzsikát játszik, nagy tehetséggel és átéléssel. A számok között gondot fordítanak arra is, hogy néhány szóval bemutassák nem mindennapi zeneeszközeiket, a számok szerzőit és a kort, amelyben éltek. Előadásukban hallhattuk *Salomon Rossi* olasz reneszánsz komponistának, a zsidó liturgikus zene középkori képviselőjének ritkán hallott zsolnárait, valamint kíséretükkel a tehetséges, fiatal izraeli operanékesnő, *Mirjam Jakal* dalait.

Körzetünk hagyományaihoz híven a tanítás és a zsolnárok után idén is sor került a „Segítő Kezek” díj kiosztására. Ezzel jutalmaztuk azokat, akik az elmúlt évben tevékenységükkel sokat tettek a közösségért.

Idén a díjat *Faragó Lászlóné* Klárka kapta, aki magas kora és rossz egészségi állapota miatt nem vesztett péntek esti istentiszteleteinken, de nagy ünnepeinken velünk van, figyelemmel kíséri mindennapjainkat, anyagilag támogatja a kilét. Ő az, aki – úgy is mint utolsó pesterzsébeti zsidó túlélő – fáradságot és anyagiakat nem kímélve felkutatta és szakemberekkel rögzítette Pesterzsébet zsidó múltjának történetét, és megpróbálta rögzíteni az elhurcolt és meggyilkolt áldozatok névsorát is. Ezért úgy gondoltuk, hogy áldozatos és hiánypótló munkájáért elismerést érdemel.

Rendezvényünket megtisztelte jelenlétével ráv *David Keleti* talmudtudós, aki vallási vezetőnk mentora.

A program késő estig tartott. A vendégek csillag szemeikkel, mosolygó arccal, állva tapsoltak a fellépőknek. Még a ruhatárban is arról beszéltek, hogy a szakadó hó ellenére is érdemes volt eljönni.

BudaiJuli

A NÜB évről közgyűlése

A NÜB megtartotta 2009. évi záró közgyűlést, melyen a táborcsoportok által delegált küldöttek 96%-a vett részt, hogy értékelje az elmúlt évi munkát, megismerje az egyesület előtt álló jelentős feladatokat, amelyeket a holokausz túlélői érdekében, a különböző bel- és külföldi szervezetekkel együttesen kell elvégezni.

Szenes Iván elnök üdvözlő a megjelenteket, majd *Lazarovits Ernő*t javasolta a közgyűlés levezető elnökének, amit a jelenlevők egyhangúlag elfogadtak.

A levezető elnök rövid üdvözlő beszéde után javaslatot tett, hogy a közgyűlés résztvevői egyperces néma felállással emlékezzenek meg az egy év óta elhunyt bajtársakról és az aktivista *Bárdos Líváról*.

Ezt követően az elnök ismertette azokat az eredményeket, amelyeket a NÜB az elmúlt évben elért, természetesen kihangsúlyozva, hogy a jövőben még szorosabban kell fűzni a kapcsolatokat a bel- és külföldi szervezetekkel, a Mazsihisszel, a Muszoéval és a Zsidó Kongresszusban részt vevő közösségekkel. Az elnöki beszéd után *Szenes Györgyné* felügyelőbizottsági elnök éves beszámolója hangzott el.

A sok hozzászólás közül meg kell említeni *Hanti Vilmos*t (a MEASZ elnöke), aki a jó együttműködésről szólva kiemelte, hogy erre a 2010-es évben még nagyobb szükség van.

A felvetett kérdésekre *Szenes Iván* válaszolt, majd *Szenes Györgyné*, aki egyben a jelölőbizottság elnöki tisztét is betöltötte, javaslatot tett a NÜB elnökségének kibővítésére. A jelölőbizottság a következő személyeket javasolta: *Pusztai Béláné*, *Besnyő Györgyné*, *Sándor György*, *Budai Lászlóné*. A jelöltek röviden ismertették életrajzukat, majd a közgyűlés egyhangúlag megválasztotta a tagokat.

Szenes Iván zárszava után *Lazarovits Ernő* megköszönte a résztvevőknek az aktivitásukat és a javaslataikat, amivel hozzájárultak a közgyűlés sikeréhez. Jó egészséget és eredményes munkát kívánt a 2010-es évben is.

Hírek, események röviden

– **A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány** köszönetet mond mindazoknak, akik 2008. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 69 748 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítéseihez biztosítására és a temető gondozására használjuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2009. évről beadott bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk. Adószámunk: 18927467-1-19.

– **Iványi Gábor** metodista lelkész, a Wesley János Lelkészképző Főiskola rektora vehette át idén a Veér Andrást, amelyben a pszichiáter nevével alapítvány minden évben azt a személyt részesíti, aki a kuratórium véleménye szerint a legtöbbet tette az ország lelki egészségéért. Kitüntetéséhez gratulálunk, közfeladatai végzéséhez erőt és sikert kívánunk.

– **Holokausz Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10–18 óra között. Telefon: (1) 455-33-33. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

Hagyományörző nap Tatabányán

„Örök rossz emberi tulajdonság, hogy mindig találunk valakit, akit saját problémáinkért hibáztatunk. A legrosszabb az, ha gondjaink okozóját olyanokban látjuk, akik egy közösség tagjai. Gyakori ellenség a zsidóság. Igaz, általában mindig van zsidó azok között, akik valamilyen szörnyűséget hoznak az emberekre, például a kommunizmust. S az is igaz viszont, hogy a Nobel-díjasok között is feltűnően sok a zsidó. Kevesen tudják, hogy a tatabányai zsidótemetőben is van eltemetve a Nobel család tagjai közül.

A *Szenes Hanna Magyar–Izraeli Baráti Egyesület Hagyományörző napjának célja egymás megismerése, hogy inkább a Nobel-díj jusson eszünkbe a zsidóságról, és ne Berija vagy Rákosi.*”

A fenti bevezetővel invitált minden érdeklődőt testvérszervezetünk az egyik péntek estére a Tatabányai Általános Iskola, Szakképző Iskola és Közfokú Kollégium Réti úti épületébe. A rendezvény moderátora *Ádám Róbert János* volt.

Moravcsik Ágnes, a *Szenes Hanna Magyar–Izraeli Baráti Egyesület* tagja, önkormányzati képviselő mondott megnyitóbeszédet, majd *Sándor Tamás* tartott előadást *Szenes Hannáról*. *Einhorn László* „Emlékek a tatabányai zsidóság múltjából” címmel foglalta össze a közösség történetét.

Az Avinu Trío liturgikus éneket és izraeli dalokat adott elő nagy sikerrel. *Einhorn Éva* táncművész Holokausz emléktáncát hóatanulás követte.

A vendégek hagyományos zsidó ételeket is kóstolhattak. Nem hiányzott az asztalról a libaleves, a sólet és a földni sem.

Az első emeleti különteremben *Weisz Ferenc* főkantor és *Rosenfeld Dániel* kántorjelölt vezették a kábbalát sábbatot, majd kidus és ünnepi vacsora következett. *Petravits Anna*, az Ács Városerő Társaság elnöke „Emlékek az ácsi zsidóság történelméről” címmel szöveg, majd *Ádám Róbert János* zsidó ünnepek jellegzetességeibe avatta be a közönséget. Sok érdekességet hallottunk *Gyúzi László*tól „A megyei zsidóság története” címmel.

Paszternák Tamás koordinátor a révkomáromi hitközség programjait és kiadványait ismertette.

Zárásként *Mátraházi Ferenc* és *Szűcs József* „Emlékek Auschwitzba” címmel mutatták be az oktatási intézményekben végzett munkájukat.

A szervezőknek ezúton gratulálunk a sikeres lebonyolításhoz.

Paszternák Tamás

Révkomáromi mozaik

A csehszlovák rendszerváltás kezdetét jelképező Bársonyos Forradalom 20. évfordulójának napján a Menház Wallenstein Zoltán-teremben, a Shalom klub összejövetelén a zsidó közösségek múltjáról, jelenéről és jövőjéről beszélgettünk három meghívott előadónk segítségével.

Először *Toronyi Zsuzsanna*, a budapesti Magyar Zsidó Levéltár főlevéltárosa ismertette számítógépes prezentáció segítségével a levéltár iratanyagából a révkomáromi és környékbeli közösségekből származó dokumentumokat. Láthattunk egy születési bizonyítványt *Pinchas leib Frieden* rabbi pecsétjével, számos iratot Tatáról és Győről. A széles régióra tekintve megnézhetünk szertartási tárgyakat, különböző művészi ábrázolásokat.

Az előadás nagy sikert aratott. A jelenlevők számos kérdést tettek fel, és sokáig beszélgettek a felvetett témákról.

A délután második részében *Pavel Frankl*, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetségének új elnöke volt vendégünk, akit *Martin Kornfeld*, a szövetség új irodaigazgatója is elkísért.

Az elnök röviden ismertette terveit. Elmondta, hogy ő is kis közösségből jön, Zsolnárról, ezért ismeri a csökkenő létszámú hitközségek gondjait. A szövetség fő feladata szerinte elsősorban a hitközségek szolgálata, képviselése, és nem fordítva. Az elmúlt 17 évben számos jó dolog történt, ugyanakkor vannak hibák is, amelyeket most kell kijavítani. Nem kis feladatot jelent a 720 temetőről és a több mint 100 zsinagógaépületről való gondoskodás.

A jövőre nézve elsősorban a kulturális élet fejlesztését, a markánsabb internetes jelenlétet emelte ki. Az elsődleges cél a 10 működő hitközség erősítése.

Vallási téren elengedhetetlennek nevezte a jelenlegi ortodox mellett egyéb irányzatok megjelenését is. A bemutatkozást követően a hallgatóság tett fel kérdéseket a vallási étellel, a fiatalabbak és a középkorúak aktivitásával, a társegyházakkal, a kárpótlási folyamattal kapcsolatban.

A szövetség új tisztségviselői *Paszternák Antal* elnök, *Kollár Zoltán* és *Novák Tamás* vezetésű tagok kaulozásával megtekintették a zsinagógát és a Schnitzer Ármin Mikromúzeumot. Elismerően szöveg a templom felújításának állapotáról, majd írtak közösségünk emlékkönyvébe.

Ezután rabbijelöltünk, *Megyes Pál* foglalta össze a zsidó naptár jellegze-

teségeit „A nagyünnepektől chanukáig” címmel.

PT

Évekkel ezelőtt Jeruzsálemben részt vettem egy emlékeztető péntek estén egy zsúfolásig telt jesivában. Amerre csak néztem, mindenhol imádkozó embereket láttam, a kábbalát sábbát dallamai betöltötték a teret. Csodálatos volt. Hasonló érzéseim támadtak chanukka utolsó napján a Menház Wallenstein Zoltán-teremben is, a szombat délelőtti tóraolvasás során. Őseink imái zengtek az ódon falak között. Melegség töltötte be a téli imaterem minden szegletét. 2009 decemberében együtt ünnepeltünk közösségünk tagjai a *Zev Stiefel* póstyáni rabbi által vezetett második „Hagyományok hétvégén”.

A révkomáromi csoda péntek délután kezdődött, az utolsó chanukkai és a péntek esti gyertyák meggyújtásával. A szombat fogadására a rabbi vezetésével került sor. A kóser vacsoráról *Bina Stiefel* rebbecen gondoskodott. Az ízletes étkek elfogyasztása közben irodalmi összeállítás hangzott el, *Jókai Ágnes* és *Szabó Donáta* (a Selye János Gimnázium végzős diákjai) tolmácsolásában. A két fiatal idén a debreceni hitközség *Kardos Albert Vers-és Prózamondó Versenyének* győztese volt. Az előadókat elkísérte felkészítő tanár, *Spátay Adrianna* is.

A chanukka történetének ismertetése után budapesti és pozsonyi vendégeink mutatkoztak be. Az este közös énekléssel fejeződött be.

Másnap a program a reggeli imával és tóraolvasással folytatódott. Az előimádkozói feladatokat egy Kassán tanuló izraeli orvostanhallgató látta el. A tradicionális ebéd közben *Megyes Pál* rabbijelölt előadása hangzott el „Ros chodes – Mit is jelent az Újhold a zsidóságban?” címmel.

Délután *Schweitzer Gábor* történész *Schnitzer Ármin* és az Országos Rabbiegyesület kapcsolatáról beszélt. Előadását sok révkomáromi vonatkozású érdekességgel fűszerezte. *Martin Zani*, a Szlovák Zsidó Fiatalok Uniójának elnöke az általa képviselt szervezet működéséről, programjairól és terveiről szöveg. *Paszternák Tamás* ismertette a révkomáromi közösség elképzeléseit. A KZSH 2010-es programjaiba megpróbálja beépíteni a résztvevők által felvetett ötleteket.

A „Hagyományok hétvégéje” a szombatbúcsúztató havdala szertartással fejeződött be.

Paszternák András

Chanukka a magyar zsidó hagyományok szerint

(Folytatás az 1. oldalról)

bant fel ennyi láng az asztalokon. Ritter Nándorné vallásánár foglalta össze gondolatait az ünnepről, majd következett az elmaradhatatlan fánk, „megkoronázva” az amúgy is gazdagon terített asztalokat. Köszönet érte Icának és Gabinak! A közös étkezés után a gyerekek a chanukkai játszókban teheték próbára tudásukat, ügyességüket. Szülő és gyerek egyaránt méltán volt büszke az elkészült munkákra, rajzokra, s a meglepetés sem maradt el a gyerekek számára: mindenki kapott egy kis ajándékot, csokoládét.

Wesselényi utcai iskola

A chanukka minden napján énekel-táncol és a főbbi magyarzatával tették ünneppé a gyertyagyújtást a Kazinczy utcai ortodox főtemplom imatermében. December 16-án, szerdán, tendenciózusan a Wesselényi utcai iskola zsúfolásig megtelt dísztermében, diákok, tanárok, szülők részvételével emlékeztek meg a chanukkáról. Herczog László elnök üdvözölte a megjelenteket, és elmondta, nem véletlen a helyszín megválasztása, hogy az ünnepséget az ortodox iskolában tartják, és az sem, hogy az est csúcspontja az újra megnyílt óvoda gyermekeinek produkciója lesz. Reményeink szerint ők lesznek a hagyományos zsidó vallási élet követői, az ortodoxia utánpótlása, biztosítéka ezen irányzat fennmaradásának.

Ráv Weiszberger Mojsze Tajvió főrabbi beszédében hangsúlyozta: a fiataloknak különösen fontos ez az ünnep, és nemcsak a külsőségek miatt. A chanukka szó avatást jelent, és a betűket átrendezve – chinuch – nevelést is. Az ember életének korszakai avatásokból tevődnek össze. Avatás a brit mila, a pidján háben, azaz az elsőszülött kiváltása, a bár micva, lányoknál a bát micva, a házasság. A nevelés is elkíséri életünket. A két nagy iskola közül Sámáj vallotta, hogy legyen teljes a fény, már az első nap égjen mind a nyolc gyertya. Aki felkészült szellemileg és betartja a törvényeket, az jön közénk. A másik iskola vezetője, Hillél szerint induljunk egyről kettőre, kettőről háromra, majd a nyolcadik napon lesz teljes a fény, s aki még nem felkészült, hanem az út elején áll, pótolhatja hiányosságát, és ő is jöjjön közénk. Or chadás, új fény képződik oktatásuk által. Antiochus nem akarta kirtani, fizikailag megsemmisíteni a zsidó népet, de szellemileg igen. A brit mila és a sábbát megtöltése, a tisztátalan állatok áldozása a Szentély oltárán, a Tan megtagadása a zsidó szellemiség elfojtását jelentette volna. Ez a háború a hagyományok folytatásáért zajlott. A harc csak részben ért véget, mert van, aki most is megtagadja őseink hagyományát, s az ilyen ember nem követője a makkabeusoknak, mint ahogy erre a pozsonyi bölcs rámutatott, hiszen mihamochná – ki hasonlíthat az Örökkévalóhoz – volt a makkabeusok pajzsára írva, onnan származik a nevük. Ez a Tórából vett idézet, amelyet jámbor ember minden nap elmond. Akik terjesztik, tanítják és megtartják a fent jelzett követelményeket, azok a ma makkabeusai.

A beszéd elhangzása után az óvodások sikeresen mutatkoztak be. Az iskola egyik diákja lobbantotta lángra a chanukka fényeit. Ráv Kesztenbaum Árje vezetésével jó hangulatban énekelte az est közönsége a Máoz cúr lelkesítő dalát.

D.G.

Debrecen

Székházunk dísztermében tartott megemlékezésünkön Fehér Tamás üdvözlő és bevezető szavai után Aser Ehrenfeld rabbi méltatta az ünnep jelentőségét, üzenetét a mai kor emberének. Felhívta az igen nagyszámú hallgatóság figyelmét a gyertyák fényének fontosságára, a hétköznapi csodákra, melyeket mindennapi életünk során észre kellene vennünk.

A gyertyákat ezen az estén – immár hagyományosan – Rézmovits Danika gyújtotta meg, és a bráchtát nagy átéléssel mondta el. A hallgatóság együtt énekelte a Máoz cúr. Ezt követően vidám zenés műsor vette kezdetét. A mindenki által kedvelt klezmer- és operett dallamokat a Judrom Gipsy Klezmer Band szolgáltatta. Segítségükre volt két ragyogó hangú énekesnő: Klein Judit és Frankó Tünde, akik elkápráztatták a közönséget. Szűnni nem akaró taps jutalmazta a fergeteges előadást. Hitközsegiünket megtisztelték jelenlétükkel határon túli testvérközösségek tagjai Nagyváradról, Szatmárnémetiből, valamint meghívott vendégek a város önkormányzatától, társadalmi szervezetektől, egyházaktól, az egyetemről – ők rendszeres látogatói rendezvényeinknek. Nem maradhatott el a tombolasorsolás sem, mely nagy izgalomban tartotta a jegyvásárlókat. Értékes ajándékok találtak gazdára, a nyertesek nagy öröme. Befejezőképpen kóser konyhánkban készült finom fánkot kínált a DZSH vezetősége a hálás közönségnek.

Az ünnep hetedik napját az itt tanuló izraeli egyetemisták egyedi módon tették színessé. Kibérelték a korcsolyapályát, melyet nemcsak a neonlámpák, de a chanukka lángjai is bevilágítottak.

Chanukka ünnepén a DZSH székházában üresen maradt egy szék... Mindannyiunk Erzsike néni, Gelbermanné Salamon Erzsébet mindig a fűtőtest mellett szeretett ülni. Sajnos többé már nem foglalja el azt a bizonyos helyet. Erzsike néni sok évizédig a nőcsoport meghatározó egyénisége volt. Pótolhatatlan, szeretetre, tiszteltettségére méltó személyisége ezennél a mennyekben lakozó családtagjaival ünnepel. Otthonából üres kézzel nem engedett el senkit. Áradt belőle a mások iránti szeretet. Az utolsó időkig megmaradt optimizmusa példaképpül szolgálhat számunkra. Életének 95. esztendejében adta vissza lelkét Teremtőjének. Utolsó útjára nemcsak a DZSH tagjai, hanem számtalan ismerőse is elkísérte. Emléket örökké megőrizzük. Nyugodjék békében!

Közép-Magyarország

„Chanukka minden napján tartunk programot a régióon belül. Az idei ünnep különlegessége, hogy mind az első, mind az utolsó napja szombatra esett. Kecskeméten nyitottuk meg rendezvénysorozatunkat, összegyűlt a közösség apraja-nagyja. Meggyűjtottuk az első gyertyát, és együtt tanultunk az ünnep hagyományairól a Talmudból, a Sulchán Áruchból és a modern rabbinikus irodalomból” – nyilatkozta lapunknak Róna Tamás, Közép-Magyarország rabbi, aki az ünnepek további részleteiről, érdekességeiről is hírt adott.

„Szombaton Kecskeméten imádkoztunk és ünnepeltünk, vasárnap pedig Nagykovácsoson szerveztük meg a már hagyományosnak számító, regionális chanukkai halvacsoránkat és gyertyagyújtásunkat.”

A nagykovácsi zsinagóga hívei figyelemmel várták az ünnepi tanítást. A beszédet csönd fogadta, méltóság-teljes csend. Mindenki próbált a tanításból erőt meríteni, hogy a következő hetekben és hónapokban hitben, szellemben és erkölcsben megerősödjön az élet kihívásaira fókuszálni. „Ha az eljövendő idő zaklatot lesz is, chanukka üzenete örökké támaszt jelent. A makkabeusok hőstette és kiállása mindenkor az egységet szimbolizálja. Ha nem lettek volna egységeseink őseink, akkor nem tudják az oltárt visszaállítani, újjraavítani, és nem élhetett volna tovább a zsidó hagyomány. A legnehezebb pillanatokban is össze kell fogunk, és ki kell állunk egymásért. Ez a magyarországi zsidóság jövőjének örök kulcsa. A chanukkija egyre emelkedő fényei a reményről, az egységről, a hagyományról és a kultúráról szólnak” – foglalta össze tanítását a rabbi.

– A makkabeusok szellemisége és bátorsága létezik a mai zsidóságban is?

– Jelen van, de meg kell erősíteni. Hatása és működése olyan, mint a belső nyugalomé, amely ha megvan, bármit építhetünk rá. Az ember nyugalma megrendülhet, s ez igaz közösségi szinten is. Ezekkel a problémákkal szembe kell nézni, és megfelelőképpen kell kezelni őket. Nagykovácsos ünnepségünkre az együttműködés jegyében vendégkántorokat hívtunk budapesti körzetekből: Nógrádi Gergelyt és Jakal Zoltánt. Ők mind a zsinagógai együttét során, mind az ünnepi műsorban közreműködtek. Sokan voltak, teljesen megtelt a templom. Az est fénypontja a 3 és 7 év közötti talmud-tóras gyerekek, F. Dorka és Zsófia, valamint K. Natasa és Tamara fellépése volt, akik chanukkai verseket szavaltak.

Nagykovácsos mellett a régió minden városában tartottak ünnepeket: Kecskeméten, Szolnokon, Kiskunhalason és Baján. Róna Tamás rabbi minden nap mozgásban volt, és ellátogatott a térség közösségeibe. Szombaton ért véget az ünnep, amelyet Kecskeméten zártak közös tanulással és havalával.

– Milyen különlegességek voltak idén?

– Minden nap volt valamilyen esemény, s az ünnep fényét emelte, hogy Feldmáj Péter elnök izraeli útjáról kecskeméti közösségünk számára hozott egy impozáns és szép chanukkiját, melynek gyertyái 25 órán keresztül égtek; a régióban több száz hittestvérünk és több száz érdeklődő vett részt a programokon, a féléves Zorka babától a 101 éves Kopper bácsiig minden korosztály képviseltette magát.

SZIP

(folytatjuk)

KÖNYVBEMUTATÓK

Nagyhalászi Hevra-könyv

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár zsúfolásig megtelt dísztermében Kujbusné dr. Mecsei Éva igazgató köszöntötte a megjelenteket, és szólt az általa szerkesztett sorozatban megjelent új kötetről, a Nagyhalászi Hevra-könyvről, amelynek kézírata több mint fél évszázadon át porosodott a levéltárban, amíg Raj Tamás főrabbi meg nem fejtette a nehezen olvasható, rabbinikus írással írt héber és jiddis szövegeket. Ezeket most magyar és angol fordításban, bevezető tanulmánnyal és az eredeti illusztrációkkal együtt sikerült közzétennie ebben a csodálatosan szép kiadványban. Csabai Lászlóné, Nyíregyháza polgármestere és Kozma Péter, a megyei közgyűlés alelnöke méltatta a kötetet. Az eredeti kéziratot – mint említették – 1944-ben, a helyi zsidó lakosság deportálásakor a jegyző foglalta le, így került az megőrzésre a nyíregyházi levéltárba.

A Nagyhalászi Hevra-könyvet dr. Gecsényi Lajos, az Országos Levéltár főigazgatója ismertette, egybevetve azt a megye hajdani Hevra Kadisa egyesületeinek alapszabályával és azok vallási, kulturális és társadalmi jelentőségével. Végül Raj Tamás szólt a mű megkapóan szép, népi-zsidó rajzairól, amelyeket a kemecei Kohn Joél készített, és amelyek a falusi élet és a magyar táj szeretetét tükrözik.

A rendezvényen jelen volt Orosz Károly Zolt, Nagyhalász polgármestere, több jelenlegi és volt parlamenti képviselő, Kertész Gábor, a nyíregyházi hitközsegszervelet elnöke és Weisz Ferenccné, az utolsó nagyhalászi zsidó asszony. A művészien szép új kiadvány a Makkabi kiadónak és a gyomai Kner Nyomdának köszönhető.

hízi hitközsegszervelet elnöke és Weisz Ferenccné, az utolsó nagyhalászi zsidó asszony. A művészien szép új kiadvány a Makkabi kiadónak és a gyomai Kner Nyomdának köszönhető.

Végházi István főrabbi meséskönyve

A Spinoza Ház színháztermében mutatták be a Makkabi kiadó legújabb könyvét, amelyet spanyol nyelvből fordítottak, s amelynek szerzője Végházi István egykori debreceni, majd budai főrabbi, aki rövid ideig a Zsidó Hitközsegszervelet vezetője is betöltötte, valamint a Budapesti Rabbiképző Intézet professzora volt. Az 1960-as évek elején Dél-Amerikába költözött, ahol neves rabbiniként, egyetemi tanárként és a keresztény-zsidó párbeszéd élharcosaként tevékenykedett. Most megjelent könyve Tanulságos mesék és példázatok címmel közel száz kedves történetet tartalmaz, amelyek a szerző szerint 5 évestől 99 éves korig egyaránt élvezhetők.

A könyvet Raj Tamás főrabbi, a Makkabi kiadó igazgatója mutatta be, majd Garai Róbert színművész olvasott fel néhány részletet a kötetből. A szerző leánya, Végházi Judit levelét az ugyancsak rokon Fejérváryné Merényi Ágnes tolmácsolta. Végül – chanukka 7. estéje lévén – Tóth Emil főkántor gyújtotta meg az ünnepi lángokat. Az emlékező rendezvényen jelen voltak a budapesti zsidó iskolák és talmud-tórák képviselői is, akik az új kiadványból ajándékkönyvekben részesültek.

Túlvilág és zsidóság

A Jezsuita Rend szervezésében a Faludi Ferenc Akadémia és az ORZSE „Zsidó vallás és kereszténység” címmel rendezvénysorozatot tartott. Elismert rabbi, judaisztikatanárok és zsidó történészek beszéltek a keresztény oldal képviselőivel, nagy tudású atyákkal és szerzetesekkel.

„Elképzelések a túlvilágról – gondolatok az üdvösségről és kárhozatról” címmel Domán István főrabbi, az ORZSE egyetemi tanára és Patsch Ferenc jezsuita szerzetes, a Faludi Akadémia szellemi műhelyének egyik vezetője beszélt. Lapunk vallási jellegű és irányultságára tekintettel részletesebben Domán István előadását ismertettük.

Arra kereste a választ, hogy a Tórában, a Talmudban és a zsidó vallás egyéb forrásaiban milyen utalások vannak a túlvilágra. A Tóra egyértelmű választ ad erre az ősi és minden embert foglalkoztató kérdésre. Mózes V. könyve 29. fejezetének 28. verse a következőket közli: „A rejtett dolgok az Örökkévalóé, a mi Istennünké. A miénk csak a nyilvános dolgok.” „A túlvilágra és a halál után történetekre való utalás egyértelmű, hiszen mi lehetne rejtettebb, mint az ember halál utáni sorsa?” Az előadó ezután néhai Bernáth Miklós tanulmányára hívta fel a figyelmet, aki számos idézetet közöl a Szentírásból az „Olám Hábával”, az „eljövendő világgal” kapcsolatban.

Ezután a túlvilág héber elnevezésének mágikus jelentéséről és erejéről volt szó. „Az olám szó etimológiáját tekintve maga is misztikus fogalom, azt jelenti: ami el van rejtve az ember szeme elől. Él bennünk, de nem tudjuk áttekinteni annak határait.” A kifejezés tartalmáról a főrabbi elmondta, hogy az „Olám Hábá” magában foglalja a messianisztikus időket és a túlvilágot, a halált követő időszakot.

Patsch Ferenc és Domán István

Ugyanakkor éles különbség van a messianisztikus hit és a túlvilág között. A messianizmus itt játszódik le a földön, míg a túlvilág a mennyben. Többek között felidézte Sámuel I. könyve 28. fejezetének 8. versét, amelyben az edómi halottlító asszony a sírból, a halálból hozta fel Saul király parancsára Sámuel szellemét. Dániel könyvében a XII. fejezet II. versében így beszél a túlvilági életéről: „...és sokan a föld porából alvók közül fel fognak ébredni. Ezek örök életre és amazok gyalázatára, örök undorságra.” Jesája könyve 26. fejezetének 19. versében ehhez nagyon hasonló dolgokat fejezhetünk fel: „Ébredjenek fel a Te halottaid, hulláid támadjanak fel.”

Domán István előadásában leszögezte, hogy a lélek tényleges helyzete a halál után nem világos. „Egész sor vita van a Talmudban arról, hogy mennyit tudhatnak a halottak a világról, ahonnan elszármaztak. Az

sem teljesen tisztázott, hogy a feltámadás csak az igazakkal történik-e meg, vagy a gonoszok lelkei is feltámadnak egy időre.” Egyes vélemények szerint az elhunyt lelke 12 hónapig marad a testben, a megtisztulás részeként, ellenben a gonoszok lelke rögtön a pokolba kerül. Az egyetlen különbség a halott és a lélek között a beszéd!

Ami biztos, hogy a messiási uralom végén valósul meg az Olám Hábá, amikor az igazak élvezhetik az isteni jelenlét ragyogását a lelki üdvösség világában. Beszédében megemlítette még Ezékiel proféta „csontlátomását”, amely szintén a halottak feltámadására utal.

Domán István főrabbi előadását követően Patsch Ferenc szerzetes a téma keresztény megközelítését ismertette. A teljes szöveget tartalmazó CD a Párbeszéd Házában megvásárolható.

Szilágyi Iván Péter

MILYEN VOLNA, HA LENNE?

Tu bisváti széder

A svát 15-i szertartás kellékei

- Átlátszó poharak a borhoz, színes gyertyák, abroszok
- Zöld ágak és virágok
- Vörös- és fehérborok, négy színárnyalatban, de ha nincs, akkor össze lehet keverni
- Tálak, edények és tálca (minden tíz résztvevőre három tálca)
- Gyümölcsök a szédertálra. Első tál: narancs, mandula, dió héjjal együtt (minden más, héjjal rendelkező gyümölcsöt hozzá lehet adni). Második tál: datolya, olajbogyó, alma magozatlanul (minden más, magjai nélkül fogyasztható gyümölcsöt hozzá lehet adni). Harmadik tál: füge, szentjánoskenyér, mazsola (minden más, teljes egészében fogyasztható gyümölcsöt hozzá lehet adni).
- Különböző, búzalisztből készült sütemények

Alapfogalmak

Tu bisváti széder: svát hónap 15-én tartandó, a peszach ünnepe alatti széderezést idéző szertartás.

Az ünnep története

A Szentély pusztulása előtt a zsidók jelentős része földműveléssel foglalkozott, eleven kapcsolatban álltak az élő természettel. A tu bisvát az egyik jellegzetes mezőgazdasági ünnep. A szétszórás idején ez az ünnep vált a diaszpórában élő zsidóság számára az egyik legerősebb érzelmi kapocs Izrael országgal. Az ünnepen Izrael földjéről származó gyümölcsöket ettek és az ősi földre emlékeztek.

Tu bisvát és a kabbalisták

A 16. században a rabbi Jichák Luria Askenázi (ismertebb nevén: Ári) vezette kabbalista csoport alakította ki a tu bisváti széder szertartását. A család összegyűlt, négy pohár bort ittak és tanultak az írott és a szóbeli Tórából. A borivás szimbolizálja az évszakok közti átmenetet, a különféle színárnyalatú borok pedig a nap sugárainak erősségét jelképezik.

A „három világ”

Rabbi Chájim Vitál szerint a különböző gyümölcsfajták a különböző szintű világokat jelképezik. A legalacsonyabb szintű világ a hétköznapi cselekedetek világa, ahol a legkönnyebb hibázni, ezért azok a gyümölcsök jelképezik, amelyeknek erős védőrétegre, héjra van szükségük. A második világot, az alkotás világát azok a gyümölcsök jelképezik, amelyeknek a külső része az ehető és a magját kell eldobni. A harmadik, legmagasabb szintű világ a teremtés világa, amit a teljes egészükben fogyasztható gyümölcsök jelképeznek.

Izrael állam és tu bisvát

A modern kori zsidóság számára tu bisvát a zsidó nép és az ősi föld újjáéledt kapcsolatát szimbolizálja.

A svát 15-i szertartás rendje

A résztvevők leülnek a gyümölcsökkel, borral, virágokkal és égő gyertyákkal teli asztalhoz.

Az asztal elrendezése

Az asztalokat U alakban rendezzük el és ünnepi abrosszal terítjük meg. Az asztalokon helyezzük el:

- szárított gyümölcsökkel teli tálakat
- virágokat
- gyertyatartókban elhelyezett vagy színes kövekre erősített gyertyákat
- fehér- és vörösbor, üvegpharakat.

Az egész szobát fel lehet díszíteni az ünnep hangulatához illően.

Az asztal elrendezése a szédert vezető felől

A tálakat három szinten helyezzük el. Első tál: narancs, dió, mandula (a cselekedetek világának gyümölcssei) – a lényegüket megesszük, a héjukat kidobjuk. Második tál: datolya, olajbogyó, alma (az alkotás világának gyümölcssei) – a lényegüket megesszük, a magjukból új élet születik. Harmadik tál: füge, szentjánoskenyér, mazsola (a teremtés világának gyümölcssei) – egészüket megesszük.

A széder vezetője a svát 15-re vonatkozó forrást kezdi olvasni

Négy újév van. Niszán elseje: a királyok uralkodásának és az ünnepek évének kezdete. Elul elseje: a barmok tizede évének eleje. Tisri elseje: az évszámolás, a szombat-év, a jövő-év és a zöldegek ültetésének újéve. Svát elseje: a fák újéve, Sámmáj módszere szerint. Hillél módszere szerint azt mondják: svát 15-e (Misna, Ros Hásáná traktátus, 1. fejezet, 1. Misna).

Az ültetés ünnepe. Mivel érdemelték ki a fák, hogy külön újévük legyen?

Amikor a fák látták, hogy az embereknek külön újévük van, azt mondták, a Tórában ez áll: „az ember a mező fája”. Az ember a fára, a fa az emberre hasonlít. Úgy igazságos, hogy a fának is legyen újévük! Az Egekben elfogadták a fák kérését és megkérdezték őket: mikor legyen az újévetek? Azt felelték: nekünk vízre van szükségünk, legyen a Vízöntő jégében, svát hónapban.

Amikor beléptek az országba, akkor ültessetek gyümölcsfákat (3Móz, 19,23). Azt mondta az Örökkévaló: noha egy minden jóval teli országot találtok, ne mondjátok, henyélni fogunk és nem ültetünk, hanem ahogy beléptek az országba, és ott mások által ültetett fákat találtok, így ti is ültessetek az utódaitok számára (Vájikrá Rábbá 25.).

Rabbi Elázár ben Ázárjá azt mondta: akinek nagyobb a bölcsessége, mint jó cselekedeteinek száma, mihez hasonlít? Olyan fához, aminek sok az ága és kevés a gyökere. Amikor feltámad a szél, kitépi a földből. De akinek több a jó cselekedeteinek száma, mint a bölcsessége, az olyan fára hasonlít, amelynek kevés ága van, a gyökerei viszont erősek, és a világ összes szele sem képes elmozdítani a helyéről (Ávot, 3,17).

A cionizmus ünnepe

Amikor a zsidó nép visszatelepült Izrael földjére, akkor a faültetés az Izraelhez való kötődés és a folyamatos zsidó jelenlét szimbólumává vált.

Eleinte eukaliptuszfákat ültettek a járványok ellen és a mocsarak lecsapolását segítő, a pálmákat és bokrokat pedig útjelzőül, díszítésül és azért telepítettek, hogy a gyümölcsfákat megvédjék a szélől. Fenyőfákat ültettek, hogy árnyékot adjanak és hogy díszként szolgáljanak. Napjainkban tölgyeket, bükkfákat és más európai fajfajtaikat is ültetnek.

Az izraeli knesszet

1949. svát hó 15-én ünnepélyes keretek között megnyitották Izrael Állam első parlamentjét, amely az átmenetet jelképezte az ideiglenes állam-

formából az állandó, demokratikus rendbe. Ezzel jelképesen elültetésre került Izrael modern kori történelmének „legszebb fája”.

A környezetvédelem ünnepe

A fának szentelt külön ünnep növeli a környezettudatos magatartást, bátorítja természetes környezetünk minőségének és tisztaságának védelmét. Tu bisvát kiváló alkalom arra, hogy egy teljes napot a környezetvédelemnek szenteljünk.

Rabbi Jochánán ben Zakkáj azt mondta: ha éppen faültetéssel vagy elfoglalva, és azt mondják, jön a Messiás, akkor előbb fejezd be az ültetést, és csak utána menj fogadni őt (Ávot di Rabbi Nátán).

A zsidók fája

Az eukaliptusz minden más fánál jobban szimbolizálja az újkori zsidó települést az ősök földjén. Az eukaliptusz eredetileg Ausztráliából származik, magasra nő és terebélyes a lombkoronája. Báró Rothschild kertészei hozták magukkal, és a segítségével szárították ki a mocsaras vidékeket. Hamarosan a fa elterjedt a zsidó településeken, az első alija szimbólumává vált, s olyannyira a zsidókkal azonosították, hogy az arabok a „zsidók fájának” nevezték.

A pázsit dala

A breslauer rabbi Nachmann szokta mondani: minden pásztornak megvan a maga dallama, attól függően, hogy milyen pázsiton és melyik helyen legeltet. Mert a füvek minden fajtájának megvan a maga dala, és a pázsit dalából születik a pásztor dallama. Azt

mondta: bárcsak mindig hallhatnám a különféle pázsitfajták énekét, ahogy tiszta szívből dicsérik az Örökkévalót, anélkül, hogy jutalmat remélnének! (Likuté Szichot ráv Náchmán Breslau)

Első pohár

Töltsük ki az első poharat minden résztvevőnek! A fehérbor az őszt és a tél elejét szimbolizálja. A nap fénye gyengül, az eget felhők borítják, a fák lombjukat hullatják, a természet álomba szenderül. Az első pohár bort a zsidó nép megújulásának és őseik földjére való visszatérésének szenteljük.

Kidus

Áldott légy, Világ Királya, aki kiválasztottál minket a népek közül, kiemeltél minket a nyelvek közül és megszenteltél minket a parancsolataiddal. Add, hogy ünnepeinket, köztük tu bisvátot, az ima, a hálaadás és a Föld áldásának napját örömmel és vidámsággal töltsük. Mert minket választottál minden népek közül, és nekünk adtad örömben és vigasztalásban megszentelt ünnepeidet. Áldott légy, Izrael, és a kitüntetett időpontok megszentelője.

(Báruh átá melech háolám, áser báhár bánu mikol ám vöromámánu michol láson, vekidsánu bemicvotáv. Vetitén lánu moádim löszimchá, chágim uzmaním löszászon, et jom tu bisvát házé jom töfila vöhdájá lövirkát háádámá. Ki vánu báhártá vöotánu kidástá mikol háámim umoáde kádséché böszimchá uvöszászon hincháltánu. Báruh átá mökádés Jiszráél vöházmanim.)

A borra mondandó áldás: Áldott légy, Örökkévaló Istenünk, Világ Királya, a szőlő gyümölcsének megteremtője!

(Báruh átá Ádonáj, elohénu melech háolám, boré pri hágáfen.)

A hét termény, amivel a Tóra Izrael országát dicsérte: a búza, az árpa, a szőlő, a füge, a gránátalma országa és az olajbogyó és a méz földje. (5Móz 8,8)

A búza

Mi volt az a növény, amiből Ádám és Éva ettek? Rabbi Meir azt mondta: búza. A népi mondás is úgy nevezi a tudatlanokat: az az ember, aki még sosem evett búzából készült kenyeret! (Böréit Rábbá 15,8)

Most pedig mindannyian együnk gabonafélékből készült süteményt!

Áldásuk: Áldott légy, Örökkévaló, Világ Királya, a különböző táplálékok teremtője.

(Báruh átá Ádonáj, elohénu melech háolám boré miné mözonot.)

Csonthéjas gyümölcsök

Olyan gyümölcsöket eszünk (pl. mandula és dió), amelyeknek csak a belsejét fogyasztjuk, de a héját eldobjuk, ez a cselekedetek világának szimbóluma, amelynek külső héjra, védelemre van szüksége.

Áldásuk: Áldott légy, Örökkévaló, Világ Királya, a fa gyümölcsének teremtője.

(Báruh átá Ádonáj, elohénu melech háolám boré pri háéc.)

A tél kapuja – az alkotás világa

Második pohár

Kitöltjük a második pohár bort, többsége fehérbor, amihez egy kis vörösbor is adunk. Már a hideg tél alatt, amikor a természet még alszik, megmutatkoznak az ébredés jelei. Nemsokára megkezdődik a virágzás, az évszakok körforgása folytatódik. A második pohár bort a gyümölcsfának és a gyümölcsöt nem hozó fának szenteljük.

A bor, amit most iszunk, az alkotás világának gyümölcsseit jelképezi, ezek kevesebb külső védelmet igényelnek, de meg kell, hogy legyen bennük az élet újrateremtésének képessége.

Az alkotás világának szintjét azok a gyümölcsök szimbolizálják, amelyeknek belső magjából születik az új élet.

Olajbogyó

Megkóstoljuk az olajfa gyümölcsét. Miért hasonlították Izraelt az olajfához? Az olajfa levelei nem hullanak le sem télen, sem nyáron, ahogy Izrael léte is biztosítva van mind ebben a világban, mind pedig az eljövendő világban (Smot Rábbá 36).

Az olajfa ága a béke jelképévé vált az egész világ számára. A béke a zsidó hagyomány kiemelt fontosságú értékei közé tartozik, a zsidó nép évezredek óta naponta háromszor imádkozik a békéért.

Datolya

Miért hasonlították Izraelt a datolyához?

A datolyapálma fölösleges részek nélküli növény: a datolya ehété, a levelekből luláv készül, az ágakból tető lesz, a gyantát a falak ragasztására használják. Hasonlóképpen: minden zsidónak megvan a maga értéke: van, akik a tanulásban jeleskedik, van, aki a parancsolatok megtartásában tűnik ki, és van, aki jó cselekedeteivel emelkedik ki (Börésit Rábbá 41,1).

Kóstoljuk meg a szárított és a friss datolyát.

A Zsoltárok könyve (92,13) írja: az igaz ember virágozzon, mint a datolya, és nőjön magasra, mint a libanoni cédrusok.

A tavasz kapuja – a teremtés világa

A harmadik pohár

Kitöltjük a harmadik pohár bort. A harmadik pohárba több vörösbort öntünk, mint fehérét, ezzel azt jelképezve, hogy tavasszal a nap fénye egyre erősebb lesz. A természet felébred álomból. Ezt a pohár bort a természet és a környezet védelmének szenteljük, és a teremtés világának gyümölcsseit fogyasztjuk (például füge, szentjánoskenyér, szőlő), amelyeket teljes egészében meg tudunk enni, és semmi nem vész belőlük kárba.

Szőlő

Mazsolát eszünk, a borág aszalt gyümölcsét. Miért hasonlították Izraelt a szőlőhöz? Amikor a szőlőt a gazda nemesíteni akarja, akkor új helyre ülteti, így tett az Örökkévaló is Izrael népével: kiemelte Egyiptom földjéből, elvitte a pusztába, ott megkapták a Tórárt, és a hírük bejárta a világot (Smot Rábbá 44,1).

Füge

Aki a fügefát gondolja, az eszi a gyümölcsöt (Példabeszédek 27,18). Miért hasonlították a tórárt a fügehez? A többi gyümölcsnek van olyan része, amit nem tudunk megenni, de a füge teljes egészében fogyasztható (Jalkut Simoni, Josua 1). Megkóstoljuk a szárított füget, amiből minden levét kifacsartak.

Gránátalma

A fák újéva Izrael megváltását szimbolizálja. A száműzetésben élő Izrael a kopasz és fagyott gránátalmafához hasonlít. A vihar megtépázza, és úgy tűnik, mintha kitépné a földből, helyzete reménytelennek látszik, de valójában már a téli napok alatt erőt gyűjt, és a föld mélyéből tápanyagokat szív magába. Izrael is ilyen, elnyomói igája alatt nyög, de közben a sötétség mélyéről már látszik a megváltás fénye.

A svát 15-i faültetés szokása

A tu bisváti faültetés szokása csak a 19. század végéről ered. Az Izrael földjén élő történész és pedagógus, Zeev Jabatz volt az, aki a Zichron Jaakovban található mezőgazdasági iskola tanítványaival együtt fákat ültetett svát hó 15-én.

Cselekedetükkel utaltak az Örökkévalóra, akiről a Tóra azt mondja: és az Örökkévaló fákat ültetett az Édenkertben (1Móz 2,8). Tizenhat évvel később az ő példáját követve az izraeli tanárok szakszervezete eldöntötte, hogy tu bisvát lesz a faültetés ünnepe.

A nyár kapuja

A negyedik pohár

Töltsük ki a negyedik pohár bort, csak vörösborból.

A vörösen tűző nyári napot idézi a negyedik pohár bor. A negyedik poharat a békének, a zsidó nép szeretetének és Izrael földje tisztelésének szenteljük. Reméljük, hogy a természet ajándékait nem fogjuk megkárosítani.

Amikor a Szent megteremtette az első embert, megmutatta neki az Édenkert minden fáját és figyelmeztette: nézd meg, milyen szépek és hasznosak teremtményeim, mindet a számodra alkottam, vigyázz hát rájuk és ne rombold le azokat, mert nincs, aki kijavítsa helyetted! (Kohelet Rábbá 7)

Valljuk meg a környezet elleni vétkeket

Alma

Kóstoljuk meg az almát. Amikor kivágnak egy gyümölcsfát, akkor sikolya bejárja a világot, de mi nem halljuk meg ezt a hangot (Jalkut Reuveni).

Szentjánoskenyér

Vegyük szemügyre a szentjánoskenyér alakját és kóstoljuk meg. Honi, a híres csodatevő egyszer találkozott egy öregemberrel, aki szentjánoskenyér-fát ültetett. Megkérdezte: hány év múlva lesz ennek a fának gyümölcse? Az öreg azt felelte: hetven év múlva. Biztos vagy benne, hogy még hetven év múlva is élvezheted a gyümölcsöt? – lepődött meg Honi. Olyan világba születtem, amelyben már volt szentjánoskenyérfa, miként őseim nekem ültettek, úgy én is ültetek utódaimnak! (Taanit 23a)

Egy éhes vándor a sivatagban talált egy fát. Evett édes gyümölcséből, megpihent árnyékában, és ivott az alatta folyó patakiból. Amikor újból útnak indult, azt mondta: Milyen jókivánsággal áldhatnák meg téged? Nem mondhatom, hogy legyen édes a gyümölcsöd, pihentető az árnyékod és legyen alattad forrás, hiszen mindez már teljesült. Ezért azáltal áldalak meg, hogy a magjaidból sarjadó fák is olyanok legyenek, mint te! (Taanit 8)

Az étkezés utáni áldás

Áldott légy, Örökkévaló Istenünk, a Világ Királya, a megélhetésért és az eledelért, a szőlőért és gyümölcséért, a gyümölcsfáért és gyümölcséért, a mező terméséért, a szép, jó és terjedelmes országot, amelyet kegyed szerint őseinknek adtál örökségül, hogy gyümölcsöt élvezzék és javából jóllakjanak! Légy kegyes, Örökkévaló Istenünk, népedhez, Izraelhez, városodhoz, Jeruzsálemhez, Cionhoz, ahol jelenléted lakozik, oltárodhoz és hajlékodhoz, építsd újjá Jeruzsálem szent városát, mihamarabb, még napjainkban, és vezess fel oda minket, hadd örüljünk felépülésének, hadd együnk gyümölcséből, lakjunk jól javából, és megtisztulva, szentül mondassunk rájuk áldást. Mert Te, Örökkévaló, jó és jótévő vagy mindenki iránt, köszönetet mondunk Neked az országért, az eledelért, a szőlőág gyümölcséért és a fa gyümölcséért. Áldással, Örökkévaló, az országért és az eledelért, a szőlőág gyümölcséért és a fa gyümölcséért.

(Báruch átá Adonáj elohénu melech háolám ál hámhichjá vóál hákálkálá, ál hágefén vóál pri hágefén, ál háéc vóál pri háéc vóál tnuvát hászádé vóál erec chemdá tóvá uróhává serácitá vehincháltá vóávoténu leechol mipriá uliszboá mituvá. Ráchém na Adonáj elohénu ál Jiszráél áméchá, vóál Jerusálajim irchá vóál Cion miskán kövodechá vóál mizbechéhá vóál hékálkchá. Uvne Jerusálajim ir hákodes bimherá bójjáménu, vóahálénu letochá vószámchénu bebinjáná vónochál mipriá vóniszbá mituvá ünóvárechá áléá bikdusá uvótáhárá ki átá Adonáj tov uméiv leechol vónódé lechá ál háárec vóál hámhichjá ál pri gáfná vóál pérotéá. Báruch átá Adonáj, ál háárec vóál hámhichjá ál pri gáfná vóál pérotéá.)

Véget ért a tu bisváti széder.

„Jövőre az újjáépült Jeruzsálemben találkozunk!”

Legyen boldog évünk, amikor még jobban vigyázunk a természetre és a környezetünkre!

(Forrás: szombathelyi zsidó újság)

GIORA SHARON FŐKÁNTOR

A legnagyobbak a nagyok között

Stern László

Régi nagy kántordinasztia leszármazottja. A Stern név a kántorvilágban rangot, márkát jelent. Édesapja ortodox kántor volt Pesten, majd Izraelben. Testvérei, nagybátyjai és unokatestvérei közül is sokan választották a kántori hivatást, követeve és ápolva a családi hagyományt. Később a következő generáció is erre a pályára lépett.

A Sterneknek jellegzetes hangjuk és énekstílusuk van. Száz hang közül is megismerem a Stern-hangot.

A *Kelen – Klein – Kálmán* testvérek (anyai oldalról Stern-leszármazottak) ugyanezzel a különleges hangszínnel gyönyörködtetnek.

A 60-as évek legelején hozott össze jó sorsom Stern László főkántort, akit akkor már több éve ismerem. Szüleim válása után anyám férjhez ment *Patak Jenő* templomi karmesterhez. Amikor ő a Nagyfuvaros utcai templomba került, elmondta, hogy ott kitűnő férfi- és gyermekkoros énekel, és a Főkántor úr kérdezte, nem akarnék-e én is velük énekelni. Az énekes fiúk között volt *Steiner, Zelekovics Gyuri, Lefkovic Péter...* és *Schóner Frédi*. Igen, a Főrabbi úr, az ORZSE rektora! Mivel mindannyiukat ismertem, örömmel mondtam igent, és a következő szombatn már ott voltam. Patak bácsi katonásan szigorú ember lévén, nem lett igazán népszerű a gyerekek körében. Kitűnő muzsikusként ismerék, a Nagyfuvaros karnagyaként *Smilovicsot* és *Dobronyit* követte. A kórus felnőtt énekesei *Gerendai Endre* és *Waldman Tibor* voltak, egy tenor és egy basszus, később csatlakozott hozzájuk a kitűnő bariton, *Szács Gábor*.

Rövid ideig énekeltem a Nagyfuvarosban, mert közben apámmal is működtem Lágymányoson, és a Dohány-templomban Lóránd főkántor mellett is énekeltem esetenként.

Próbálok visszaemlékezni, hol és mikor hallottam először Stern László főkántort. Úgy tűnik, hogy Pestre költözésünk után hamarosan. Anyámmal egy vasárnap délelőtt sírlátogatásra mentünk. A ravatalozó tele volt, folyt a szertartás. *Salgó László* főrabbi állt a szószéken, Stern főkántor funkcionált. Megálltam, mert hallani, látni akartam. Furcsa, hogy egy gyerek megáll egy idegen temetőben, mert kántoréneket akar hallani. Mégis így volt.

A kellemes csengésű lírai tenorhang finom pianóban szólalt meg, éteri finomságú frázisokkal indult a gyászszóltár.

„SIVISZI ADAJSÉM LENEGDI SZOMID” – „Az Örökkévalót helyezem mindig szemeim elé...” A rövid imát végig halkán és nagyon finoman intonálta.

A Főrabbi úr beszéde után ismét éteri finomságú pianóval szólalt meg Stern László. „KÉL MOLÉ RÁCHÁMIM” – „Könyörület Isten, ki a magasságokban lakozol...” A hang finomsága tökéletesen fejezte ki a szöveg áhitatát, megindító könyörgését. „B’GÁN EDEN TEHEI MENUCHOSZAJ” – „Az Éden kertjében lelje meg nyugalmát...” Ennél a mondatnál felszárnyalt, erőre kapott a szépséges orgánium, férfias, mégis lágy tónusú hangja szívvel szóló volt, simogatott, vigasztalt a bánat órájában.

Ott álltam tehát tizenévesen a többi fiúval. Előttünk egy középtermű, kissé zömök ember, akiről nem tudtam a szemem levenni. Minden hangjára, minden szavára figyeltem, mert nála minden hangnak, minden szóznak értelme, jelentősége volt. Forte és piano frázisok, nagy erővel zengő és leheletfinomságú zenei mondatok váltogatták egymást. Életben legendává vált, mert a kántorságnak nem csupán művelője, hanem avatott mestere volt.

Hangjánál csak egy tulajdonsága ragadott meg jobban: kedves, barát-

ságos egyénisége.

Soha nem engedte, hogy főkántor úrnak, netán Stern bácsinak szólítsam. Az első perctől Laci bácsi volt számomra. Felhívott a lakására, és kedvesen elbeszélgettem vele. Biztatott, oktatott. Elénekelte egy-egy imarészletet, majd azt átvette velem, korrigált, korrepetált. Ha énekemben kivétnevalót talált, azt olyan finomat adta tudtomra, hogy nemcsak hogy elmarasztalásnak, de megkritikának sem érezhettem szavait. Azt a szót, hogy „rossz”, soha nem hallottam tőle. Legfeljebb azt mondta: jól van, most próbáld így! Beszélgetéseimkor emlékeztetett, hogy ugyanúgy, mint az ő családjában, a mienkben is többgenerációs hagyomány a kántorság. Tudatomban volt, hogy szinte kötelességem erre a pályára lépni, hiszen mindenki ezt várja tőlem. Egyike volt az elsőnek, akik a jövő kántorát látták meg bennem.

Mire emlékszem legélelkebben az ő előadásában? Egy eszményien szép AHÁVÁSZ AJLOM-ra, ami édesapja, *Izrael Stern* szerzeménye volt. Mindig elragadtatóan és büszkén beszélt édesapjáról és világhírűvé vált öccséről, *Moséről*.

Emlékszem egy gyönyörűen megformált HÁLLEL imájára, különös tekintettel a MO OSIV LÁ-ADAJSÉM fejezetre.

„NEDORÁJ LÁ-ADAJSÉM ÁSÁLEM NEGDO NO L’CHOL AMAJ” – „Fogadalmait az Örökkévaló elé terjesztem hívei jelenlétében...”

Így tett mindig. Imára buzdított, híveiért imádkozott. Betegsége, gya-

Stern László. Imák avatott megszólaltatója

kori gyengélkedései éveken át nem gátolhatták meg abban, hogy feladatát maradéktalanul, a legmagasabb szinten lássa el.

Rajongásig szerette családját. A zene és a szeretet ragyogta be életét, szavai, éneke, embersége, Istenbe vetett hite tette azzá, aki volt: korának egyik kiemelkedő kántora, igazi CHÁZÁN, a zenei hangokba szedett imák avatott megszólaltatója.

Amikor Pesten járok és leányával, Jutkával találkozom, érzem, hogy áldott szellemek ott lebeg közöttünk. Ezt érzem akkor is, amikor időnként előimádkozom a Nagyfuvarosban. Tudom, hogy ott van. S olykor úgy érzem, meg kellene kérdeznem: jó ez így, Laci bácsi?

(Forrás: www.or-zse.hu)

Lesütöm a szemem...

Az Új Élet szerkesztősége eljuttatta hozzám *Dobán Ferencnek*, az Operaház nyugalmazott tagjának levelet, melyben a *Kántorok, karnagyok, kórusok* című írással kapcsolatosan nehezményezi, hogy nem említettem meg a nevét a hajdani Hegedűs Gyula utcai templomkórus tagjai között.

Mélyen lesütöm a szemem a mulasztásom miatt, annál is inkább, mert ez esetben egy olyan emberről van szó, akit személyesen is ismertem, ismerem, sőt, mintegy húsz (vagy több?) évvel ezelőtt, amikor a Hegedűsnek előimádkoztam, Dobán úr még ott énekelte. Akkor igen kellemesen elbeszélgettünk, régi, gyermekkoromra visszautató operai emlékeket idéztünk fel. Emlékszem, hogy Dobán úr, aki az Operaház énekkari művésze volt, számos szólószerepet is énekelte több évtizedes pályája alatt. Közülük emlékezetemben a *Három a kislány* című daljáték Utcai énekesek maradt meg. Emellett Dobán Ferenc sok éven át a Hegedűs Gyula utcai templom kórusában a tenor szólam egyik erőssége volt. Szólókat is énekelte sabbatokon és ünnepeken.

Mentségemre csupán azt a félmondatot hozhatom fel, amit több írásomban, visszaemlékezésemben alkalmaztam: ...A TELJESSÉG IGÉNYE NÉLKÜL... Bizonyára vannak Dobán úron kívül is olyanok, akiket kifejezetten. Az emberi emlékezet véges. Tekintve, hogy gyakran negyven, esetleg ötven év előtti eseményekre emlékezem, elképzelhető, hogy írás közben kimaradnak nevek, helyek, részletek. Ez soha nem szándékosan történik, csupán azért, mert frott anyag nem áll rendelkezésemre, visszaemlékezéseimben kizárólag a memóriámra hagyatkozom. Én is ember vagyok, az én memóriám is véges.

Egy kicsiny kiigazítást szeretnék eszközölni Dobán úr levelét illetően: azt írta, hogy „Így ez az írás nem felel meg a valóságnak”. Tudom, hogy ezt Ő nem rossz szándékkal írta, csupán egy kis „stflushiba”, fogalomzavar csúszott be, ugyanis attól, hogy Dobán úr (vagy más, esetleg mások) neve kimaradt, nevezhetjük az írást hiányosnak, de mivel a benne foglalt adatok mind helytállóak, azt a valóságnak meg nem felelőnek (netán igaztalannak) nem könyvelhetjük el.

Szolgáljon ez a helyreigazítás arra, hogy megkövessék Dobán Ferencet (és mást is, akinek neve netán szintén kimaradt). Kívánok Dobán úrnak jó egészséget és áldásos, hosszú életet.

Giora Sharon főkántor

Vanderstein János halálára

Az Izraelita Hitközség tagjaként széles körű közéleti és egyházi tevékenységet folytatott. Toleranciája, kompromisszumkészsége, tárgyalóképessége, a közösségért csendes, szerény, de szüntelen serény munkálkodása kiváló eredményeket szült. Amikor a második világháborút követően bekövetkezett vallásüldözés időszakában félelemből vagy egzisztenciától sokan még a templomot is elkerülték, Vanderstein János negyed évszázadig állt az Izraelita Hitközség élén. Elnökként fő feladatának tekintette a holokauszt során megfogartozott zsidó hívek összetartását, és ha szükséges volt, szociális segítségét. Ez alatt hozzá fűződik a zsidótemető mintaszervi gondoztatása, az ősök tisztelésének ápolása.

A vásárhelyi zsidóközösséget az is sújtotta, hogy az elárvult zsinagógát és iskolaépületet már nem tudták fenntartani. A templom városi tulajdonba került, az iskolában viszont vallásgyakorlásra alkalmas ima- és közösségi terem hozott létre. 1990-ben ösztönzésére megalakult a Magyar–Izraeli Baráti Társaság, amelynek 1994-től haláláig elnöki szerepét töltötte be. Ekkor alakult ki az a helyi ökumenikus kapcsolat zsidók és keresztények között, amely minden demokratikus polgári államalakulat alapvető értékmérője, hogy egymás kultúráját és emberi tisztességét megismerve, soha többé, senki számára se legyen vézskorszak. 1994-ben társrendezőként a Magyar–Izraeli Baráti Társaságok négy napos országos találkozóját szervezte meg. Ezt követően többnapos, országos ankétok követték egymást városunkban.

A Hitközség és a Baráti Társaság elnökeként példaeértékű, gyümölcsöző együttműködést alakított ki Hódmezővásárhely vezetésével, a történelmi egyházak képviselőivel, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Országos Szövetségével és Izrael Állam Nagykövetségével.

Tagja volt a Történelmi Emlékbi-zottságnak. Elévülhetetlen érdemei vannak a Második Világháborús Emlékkönyv és Emlékmű létrejöttében, a zsidó áldozatok neveinek felkutatásában és megörökítésében. Minden évben, június utolsó hétfőjén, az ő aktív szervezőmunkájával és hathatós közreműködésével rendezte meg a Hitközség a vézskorszak hódmezővásárhelyi áldozataira emlékező programsorozatot, a mártír-istentiszteletet és a zsidó elszármazottak bensőséges találkozóját.

Hitközségi elnökségének idején, aktív segítségével alakította ki városunk 2004-ben az egykori Zsidó Iskola helyén a vidéki Magyarország első állandó holokauszt-kiállítását, amely máig példátlanul nagy érdeklődést és látogatottságot vált ki. A Hitközség számára megfelelő ima- és közösségi terem, valamint egy irodahelyiséget hoztak létre. Ekkor került folyamato-

san sor az ország tizedik legnagyobb és legjelentősebb zsinagógájának méltó felújítására. Életének talán legfelemelőbb perceit élte át, mikor az újjáavatott zsinagógába bevihette és elhelyezhette a tóratekeresztet.

Mind a felújított zsinagóga, mind az állandó holokauszt-kiállítás gondnoki feladatait is végezte. A látogatók tízezei számára, akik még a tengerentúlról is érkeznek, templom- és kiállításvezetést éppen úgy végzett, mint a zsidó vallás, kultúra és hagyományok elemeinek szakszerű, rövid ismertetését. A kiállítóhelyre ellátogató diákoknak a vézskorszak túlélőjeként tartott hiteles, rendhagyó történelmi tanórákat. A zsinagóga és a kiállítás megnyitását követően haláláig a jó gazda gondosságával, féltő és őrző szeretetével, Isten és az egyház iránti mély alázatával vigyázott a visszakapott értékekre.

Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Közgyűlése 1997-ben Signum Urbis Honorantis, majd 2007-ben Pro

Urbe Hódmezővásárhelyért kitüntetéssel díjazta a városért és a közösséget végzett szolgálatait. Vanderstein János Vásárhely számára egy személyben a Zsidó Polgárt is jelképezte. Mintakép marad minden értékiszelő ember számára.

Szenti Tibor, dr. Lázár János
Forrás: Hódmezővásárhely.hu

Könyvünnepe a Lauderban

Decemberben bárki tanúja és részese lehetett a Lauder Javne Zsidó Községi Iskola Könyvünnepe. A huszadik tanévében járó intézményben immár a hagyományos programok közé számít az a délutáni kavalkád, amelynek keretében az idei télen is írókat, olvasókat, irodalmi érdeklődő művészeket, tanárokat, diákokat és családtagokat invitáltak a Budakeszi úti épület falai közé.

Jöttek is szép számmal a vendégek. Akadt, akit a különböző könyvkiadók és antikváriumok kedvezményes kínálata vonzott. Volt, aki a kézműves játékok, a diákok által készített ékszerek, vagy művészi grafikák, esetleg festmények között böngészett, és sokan a zenés színpadi előadások kedvéért vették nyakukba a várost.

A 10. könyvünnepe főszervezője most is Horváth Cili tanárnő volt.

A programok – Horányi Gábor szervezeti igazgató rövid megnyitóját követően – egy időben, több helyiségben zajlottak. Az aula nagyszínpadán két, 10. évfolyamos műsorvezető: Gábor Fülöp és Tóth Anna konferálta az egymást követő színműveket. Az est jelképes kezdetét a csanukkai gyertyagyújtás jelentette, majd a Lauder Zeneiskola kórusának és zenekarainak fellépése következett.

A rendezvény ideje alatt kellemes zsongás hallatszott az épületben, a folyamatosan érkező vendégeket gyerekek kalauzolták a kiválasztott helyszínre. Sokakat vonzott Sarkadi Bence (volt lauderer diák) Figura Ex Machina című bábprodukciója, amely egyszerre nyújtotta a burlesk, a cirkusz, a zene, a showtánc és a műkorcsolya látványvilágát. A zenetereben a Balla Margit vezette Javne Színház tagjai (az iskola drámaszakköre) fantasztikus humorral összeállított előadást mutattak be Megfúvóm fűzfa lantomal címmel. (Az azonos című antológiából válogatott bűn rossz versek közös ismérése, hogy a szerzőjük dilettáns, ám komolyan veszi magát, és meggyőződése, hogy ő igazi költő, aki jó verset ír. A költemények azonban formailag és tartalmilag is erősen sántítanak.) Ezúttal a fizika-előadóba is érdemes volt bekukkantani, mert a Fény és Szín osztály ott rendezte be a teaházat. Az illatos teaákhöz fahéjas, mákos és mézes süteményekből válogathattak, aki szelleme után teste feltöltésére is vágyott.

A Könyvünnepe íróvendégeit, Lackfi Jánost és Nádasy Ádámot ugyancsak gyerekek faggatták pályájukról. Napjaink egyik legnépszerűbb gyermekkönyvszerzője, Lackfi János mindvégig mókásan mesélt pályájáról. Bevallása szerint saját gyerekei hatására kezdett el gyerekeket írni – ötgyermekes családapa lévén, meg sem állt az öt kötetig. A község élvezettel hallgatta szójátékokkal teli műveit. Lackfi a versírás mellett a Nagyvilág című folyóirat szerkesztője és egyetemi tanár.

Nádasy Ádám nyelvész, az ELTE tanára, angol színdarabok fordítója. Beszélgetésai bevezetésekként arról érdeklődtek, hogy szerinte mennyire lehet modern egy Shakespeare-dráma. A klasszikus fordítások mellé „én is odateszem a magamét” – mondta Nádasy, majd példaként elárulta, hogy a „Gyarlóság, csakony a neved” szállóige nála így hangzik: „A jellemhiba másik neve: nő”.

Nádasy később Istennel való kapcsolatáról beszélt, majd a személyes líra formavilágát – a kötött formájú és a szabad vers közötti különbséget – elemezte. Az író-olvasó találkozón arra is fény derült, hogy a prágai, német nyelvű, katolikus családból származó nyelvész gyerekkorában, a család barátaitól tanult meg jiddisül. Az ismert professzor napjainkban az egyetemen az érdeklődő hallgatók hívására, osztályozás nélkül tanítja a jiddis nyelvet.

A Könyvünnepe alkalmából a Lauder pályázatot hirdető diákjai, amelynek eredményhirdetésére ugyancsak ezen az esten került sor. A grafikai pályázatot Tóth Bernát 10. évfolyamos diák nyerte. A könyvünnepe pályázat nyertesei: I. helyezett: Szín osztály (6. évfolyam); II. helyezett: Dallam osztály (2. évfolyam); III. helyezett: Szikra osztály (3. évfolyam). A különdíjat a Lauder Óvoda Zebra csoportja és az iskola 10. évfolyama kapta.

Rojkó A.

A Mazsihisz-pályázatok nyertesei

2009. évi nyertes pályázatok vallási célú rendezvények, összejövetelek támogatása, tárgyi eszközök beszerzése, meglevő eszközök javítása tárgyában

Sorsz. Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítelt összeg	
1.	Balassagyarmati Zsidó Hitközség	Informatikai infrastruktúra fejlesztése	70 000
2.	BZSH Benjámín Óvoda	Óvodások chanukkája	200 000
3.	BZSH Bethlen téri status quo ante körzet	Tanulócsoporthoz és közösségi összejövetelek eszközbeszerzésének támogatása	200 000
4.	BZSH Dél pesti körzet	Chanukkai ünnepség megrendezése	100 000
5.	BZSH Dózsa körzet	Emlékkünnepség a 100 éves Dózsa úti zsinagóga évf.	200 000
6.	BZSH Hegedűs körzet	Vallás-kulturális délutánok, estek rendezése	150 000
7.	BZSH Hegedűs körzet	Hegedűs Klub számítógép-bővítés	150 000
8.	BZSH Lágymányos újbudai körzet	Hagyomány és közösségépítés	200 000
9.	BZSH Nagyfuvaros utcai körzet	Konyhagépek beszerzése	200 000
10.	BZSH Nagyfuvaros utcai körzet	Számítógép beszerzése	100 000
11.	BZSH Szociális Osztály	Fénymásoló cseréje	480 000
12.	BZSH Újpesti Szeretothon	Fürdőszoba akadálymentesítése	400 000
13.	BZSH Újpesti Szeretothon	Gyógyszer, vitamin, kötszer vásárlása	100 000
14.	BZSH Újpest-rákospalotai körzet	Tőrajavítás	400 000
15.	Debreceni Zsidó Hitközség	Informatikai és híradástechnikai eszközök beszerzése	100 000
16.	Debreceni Zsidó Hitközség	Szociális konyhába tűzhely beszerzése	400 000
17.	Debreceni Zsidó Hitközség	Szociális konyhába eszközök beszerzése	200 000
18.	Komáromi Zsidó Hitközség	KehilaRegio program	300 000
19.	Mazsihisz Magyar Zsidó Múzeum	Középkori Zsidó Imaház kiállításának rendezése	500 000
20.	Mazsihisz Szeretothoz templomkörzet idősklub	Tévécsere és fellépő művészek tiszteltéjének tám.	150 000
21.	Mazsihisz Új Élet	Laptop beszerzése	150 000
22.	Miskolci Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség	A zsidó kultúra támogatása, terjesztése, örökségének kutatása, megóvása	300 000
23.	Scheiber Sándor iskola	90 éves a Zsidó Gimnázium	500 000
24.	Soproni Zsidó Hitközség	Vallási célú rendezvények megtartása, zsidó kultúra népszerűsítése Sopronban	300 000
25.	Szegedi Zsidó Hitközség	Szukkoti sátor pótlása	350 000
26.	Szegedi Zsidó Hitközség	Vallási rendezvények 2009	200 000
27.	Szekszárdi Izraelita Hitközség	A temetőben a ravatalozó és a szolgálati lakás felújítása	150 000
28.	Váci Zsidó Hitközség	IV. Váci Zsidó Kulturális Fesztivál 2009.	300 000
29.	Zalaegerszegi Zsidó Hitközség	Notebook és projektor beszerzése oktatás, ismeretszerzés céljából	150 000
Összesen		7 000 000	

2009. évi nyertes pályázatok vallási könyv és egyéb nyomtatott termékek kiadása tárgyában

Sorsz. Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítelt összeg	
1.	BZSH Bethlen téri status quo ante körzet	Újság kiadása, évente 10 szám	250 000
2.	BZSH Budai körzet	Budai Sófár Újság	350 000
3.	BZSH Nagyfuvaros utcai körzet	„Emberbarát” heti újság megjelentetése	200 000
4.	Debreceni Zsidó Hitközség	Samor v'Zachor c. újság megjelentetése	300 000
5.	Nyíregyházi Zsidó Hitközség	Sófár kiadása	350 000
6.	Veszprémi Zsidó Hitközség	„A Veszprémi Izraelita Hitközség iskolájának története 1805–1905” c. Szép Lipót által 1905-ben írt könyv reprint kiadása	300 000
7.	Mazsihisz Magyar Zsidó Levéltár	Kertész Ödön: A százesztendő MIKEFE története 1842–1942	450 000
8.	Remény folyóirat	Remény folyóirat támogatása	500 000
9.	Scheiber Sándor iskola	Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola évkönyvének kiadása	300 000
Összesen:		3 000 000	

2009. évi nyertes pályázatok sporttevékenység, sportrendezvény tárgyában

Sorsz. Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítelt összeg	
1.	Amerikai Alapítványi Iskola	Az iskola sporttevékenységének, egészségnevelésének támogatása	215 000
2.	Bálint Ház - MAZS Alapítvány	Szkanderklub a Bálint Ház fitnesstermében	160 000
3.	BZSH Hegedűs Klub	A BZSH Hegedűs Gy. u. i- klubtagoknak 10 alkalomra szóló bérlet a Sport uszodába	75 000
4.	KIDMA	Éves sporttevékenységre	
5.	Maccabi Vívó és Atlétikai Club	Az egyesület karate-szakosztályának támogatása	350 000
6.	Maccabi Vívó és Atlétikai Club	Az egyesület kosárlabda-szakosztályának támogatása	300 000
7.	Maccabi Vívó és Atlétikai Club	Nemzetközi tornaverseny megszervez., közös edzőtáborozás az izraeli junior válogatottal 2009	350 000
8.	Maccabi Vívó és Atlétikai Club	2009. évi Maccabi sportnap megszervezése	400 000
9.	Maccabi Vívó és Atlétikai Club	Országos Diákolimpia és Maccabi Kupa Országos Rangsoroló Tájékoztató Futóverseny 2009	450 000
10.	Maccabi Vívó és Atlétikai Club	A magyar csapat részvétele a 18. Maccabi Világjátékon	350 000
11.	Marom Klub Egyesület	Kerékpáros versenyek és ügyességi játékok a Bánki-tó Fesztiválon	200 000
12.	Tóra és Munka Alapítvány	Bnei Akiva európai testvérszervezeteinek sportversenye	120 000
13.	Zalaegerszegi Zsidó Hitközség	„Tisztelet a múltnak, a múltnak, a még élők előtt” - Zalaegerszeg zsidó emlékhelyeinek bemutatása kerékpáros bejáráson	30 000
Összesen:		3 000 000	

2009. évi nyertes pályázatok üdülési, táborozási, kirándulási programok lebonyolítása tárgyában

Sorsz. Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítelt összeg	
1.	Barankovics István Izraelita Műhely Egyesület	Szolidaritási út szervezése	200 000
2.	BZSH Szociális Osztály	Hátrányos helyzetű ellátottak üdültetése	300 000
3.	BZSH Benjámín Óvoda	Óvodások üdültetése Balatonfüreden	200 000
4.	BZSH Újpesti Otthon	Értelmi sérült felnőttek nyaralásának támogatása	300 000
5.	Debreceni Zsidó Hitközség	Ukrainai zsidó gyerekek táboroztatása a DORCAS Alapítvánnyal közösen	200 000
6.	Magyar Zsidó Hallássérült Egyesület	Évadzáró kirándulás Szegedre	200 000
7.	OzVe Shalom Egyesület	Zsidó vonatkozású emlékhelyek meglátogatása Szabadkán és környékén	200 000
8.	Tóra és Munka Alapítvány	Nyári és téli tábor a Bnei Akiva európai táborában	200 000
9.	Zsidó Főiskola Magyarországi Egyesülete	UJS szarvasi hagyományörző nyári tábor	100 000
10.	Zsidó Oktatási Információs Központ Alapítvány	Bibliaverseny, izraeli részvétellel	100 000
Összesen:		2 000 000	

Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a ma már igen idős Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockázatásával zsidó üldözötteket mentettek meg. Igaz Emberekért Alapítvány. Adószám: 18040094-1-42. Kérjük, hogy lehetősége szerint külön adománnyal is fejezze ki hálóját a Jad Vasem-kitüntetettek iránt, a vézskorszakban keveseknél tapasztalt kimagasló emberségükért. Csekk napközben igényelhető a 341-1261 telefonszámon.

Gázszerelés

Gázberendezések, gázvezeték időszakos

kötelező ellenőrzése

(2008. XL. tv. 89. § [6])

Vízórszerelés

Festés – mázolás – burkolás

Fűtőszerszerelés, fűdőszo-ba-felújítás

FRANK 1063 Budapest, Szív u. 28.

Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Hittanoktatás a Hegedűsben (XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.) minden csütörtök este fél hétkor. 06-20-311-9402.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelőm címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbtestület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermek körülmetelését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistestulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Kereskedő és becsüs ügynökség hagyatékot, gyűjteményt ad-vesz. Tel.: 06-30-928-7792.

Könyvnyomtatás, fűzetkészítés, színes nyomtatás, plakátnyomtatás. Messinger: 06-20-934-9523.

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Tóratekeresek, fitilnek és mezükék számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusalimi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Farkas Zsolt vízvezeték-szerelés, gázkészülék-javítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

Pöttös bögréjéről a hagyatékaig felvásárolom, szemétét elszállítatom, lakását utána összetakarítom. Harsányi Ildikó, 06-30-209-3463.

24 m²-es üzlethelyiség kiadó a VII. ker., Síp utcában, hosszú távra. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5568 telefonon.

Zsinagóga szomszédságában felújított, 76 m²-es, kóser konyhával rendelkező lakás turistáknak napi díjjal kiadó. +36-30-211-1027. Fotók: lakaspiac.hu, roomforrent.hu, e-mail: info@roomforrent.hu

Takarítást, főzést (kóser is), vasalást vállal leinformálható, középkorú nő 20 éves gyakorlattal, középfokú végzettséggel. Tel.: 06-30-599-1373.

Logopédus agyvérzés utáni afázia-terápiát, gondozást vállal. 06-30-558-3888.

Nagyszüleim, dédszüleim áldott emlékére alapítandó emlékműzeumba kiállítás, oktatás, a zsidóság kultúrájának megőrzése céljából várom családi emlékek (képek, dokumentumok, kegytárgyak) felajánlását. Ezúton is köszönöm az eddigi adományokat. A Vándorkiállítás várható időpontja tavasszal lesz. Rosenfeld Dániel, 1074 Bp., Alsóerdősor u. 22. 06-70-562-8244, 06-1-352-9153.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes

zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomtatás:

VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 162. évfordulója alkalmából a Magyar Zsidó Szabadságharcosokért Emlékbizottság kéri mindazok jelentkezését, akiknek bármiféle kötődésük van, illetve rendelkeznek ezen eseményhez is kapcsolódó történetekkel, dokumentumokkal, tárgyakkal, ismeretterjesztés, rendezvények céljából, melyek segítenek a magyar zsidóság örökségének, hagyományainak feltárásában. Várjuk továbbá aktivisták, önkéntesek jelentkezését, adományozók felajánlásait. Jelentkezés e-mailben: szabadsagharcos@freemail.hu, telefonon: 06-1-352-9153, a honlapon: www.zsidoszabadsagharcos.com. Kérjük, támogassa adója 1%-ával is egyesületünk feladatait, célkitűzéseit. Adószám: 18195321-1-42. Várjuk továbbá adományozók felajánlásait a 11708001-20557937 számú bankszámlaszámra!

Vígszínházhoz közel turistáknak lakás kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Natan Saranski, a Jewish Agency elnöke bejelentette, hogy az elmúlt évhez viszonyítva 17 százalékkal emelkedett az Izraelben letelepedni akarók száma, ami 16 244 személyt jelent. Tíz év óta először jelentkezik növekedés a bevándorlásban. Az újonnan érkezők közül 7120 fő a posztsovjiet térségből, 5294 viszont angol nyelvterülethez tartozó országokból érkezett. Az alijázók 60 százaléka 35 év alatti.

A Strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, hogy Bosznia-Hercegovina alkotmánya diszkriminálja a zsidókat és a romákat, ezért az ország alaptörvényét meg kell változtatni. *Jakob Finci*, a zsidó és *Dervo Sedjic*, a roma közösség vezetője kezdeményezte az eljárást, mert az országban zajló fegyveres konfliktust lezáró, 1995-ben aláírt „Daytoni megállapodás” után elfogadott alkotmányban csak a muzulmán, a szerb és a horvát közösség szerepel „államalkotó” etnikumként. Az alaptörvény értelmében önálló szervezetként sem a zsidó, sem a roma kisebbség nem állíthat jelöltet a parlamenti választásokon, és ilyen címen nem viselhet vezető állami tisztség. A bíróság döntését üdvözölte *Jakob Finci*, aki tekintélyes nemzetközi jogász. A zsidó közösség vezetője sürgette, hogy „az alkotmánymódosítás mielőbb történjen meg”. A német megszállás előtt, 1941-ben, mintegy 14 000 zsidó élt Bosznia-Hercegovinában, akik közül 10 000 személyt a horvát usztasák és a náci meggyilkoltak. A kilencvenes évek elején az egykori jogszólvá tagköztársaságban hittestvéreink száma kb. 2000 volt, ami a polgárháború után öt-száz főre csökkent. Az országban egyetlen zsinagóga működik.

Először rendeztek chanukka-ünnepséget a santiagói La Moneda palotában, a chilei államfő székhelyén. A gyertyagyújtáson a zsidó közösség képviselői mellett megjelent *Novino Novoa*, a szenátus és *Rodrigo Alvarez*, a képviselőház elnöke, valamint más közéleti személyiségek. *Viera Gallo* miniszter beszédében hangsúlyozta, hogy az ünnep az elnyomással szembeni ellenállás jelképe. *Gabriel Zaliansnik*, a zsidó közösség vezetője szerint „a chilei társadalom egyre nyitottabbá válik a másság iránt”. Az idei chanukka-ünnepség „a vallási tolerancia és a pluralizmus erősödését mutatja”. A dél-amerikai országban mintegy 12-13 000 zsidó él.

Ariel Muzicant, a Bécsi Zsidó Hitközség elnöke kezdeményezésére az osztrák kormány úgy döntött, hogy 28,6 millió dollárral támogatja a zsidótemetők helyreállítását, amelyek többségét az ország 1938-ban történt náci megszállása után megrongálták és kifosztották. A hatóságok az ígért összeget húsz év alatt bocsátják a hitköz-

Leinformálható hölgy gyerek, illetve idős úr, hölgy 24 órás felügyeletét vállalja. 06-20-373-6238.

Gyógymasször vállal svéd, frissítő, lazító, stresszoldó-beszélgetős, talp- és gyögmasszázs, gyertyás fül- és testkezelést, narancsbőr elleni, illetve zsírféltető kezelést. Kedvező árak, rugalmas időbeosztás. Kiszárazók kedvezmény. Hához is megyek. Tel.: 06-70-501-4972.

Idősgondozást, gyermekfelügyeletet vállalok. 06-30-224-3718.

Gyógytornát otthonában vállalok. 06-20-354-6156.

HÁZASSÁG

18 év tapasztalattal várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8-10-ig, este 20-22-ig. E-mail: gyorgyi1@vivamail.hu

Egyedül élő, független, gyermektelen, szolid, kedves, jószívú 80 éves úrral megismerkednék élettársaként. Én 73 éves vagyok. 06-20-416-9045, 06-48-311-212.

ség rendelkezésére. A közösség vezetői remélik, hogy hazai és külföldi szponzorok segítségével meg tudják növelni a kormányzati támogatást. Bécsben hét, Felső-Ausztriában 28 zsidótemető található. A második világháború előtt 200 000 zsidó élt Ausztriában, jelenleg alig tízezer. A holokausztanak 70 000 áldozata volt.

A brazil fővárosban rendezett chanukka-ünnepségen *José Alencar* ügyvezető alelnök bejelentette, hogy jóváhagyta azt a törvényt, amely március 18-át a Zsidó Bevándorlás Napjává nyilvánítja. 2002-ben ugyanis e napon történt a kontinensen 1636-ban alapított első zsinagóga, a recifei Kahal Zur Israel újraavatása, amely jelenleg egy közösségi háznak ad otthont. A törvényjavaslat parlamenti előterjesztője *Marcelo Itagiba* zsidó képviselő volt. A Brazíliavárosban tartott ünnepségen megjelentek a 120 000 főt számláló zsidó közösség vallási és világi vezetői, a közélet, valamint a diplomáciai képviselők számos tagja. Az Európában tartózkodó *Ignacio Lula* államfőt az alelnök képviselte.

kovács

KÖNYVBEMUTATÓ

Menekülés

Szinte megtelt a Hitközség Díszterme ezen az eseményen, dacolva a cudar hideggel, feladva a meleg lakás adta kényelmet, a kora esti pihenést.

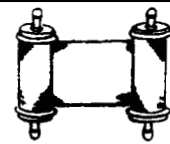
Domán István főrabbi legújabb kötete – lévén műfajában kicsit más, mint az eddigi – vonzotta az érdeklődőket. Ezzel a könyvvel a Rettégés folytatását, az események továbbfűzését, egyúttal az amerikai társadalom (gazdaság, vallás, politika) eddig kevésbé publikus aspektusait ismerhetik meg nagyon emberközelből, nagyon hitelesen, autentikusan.

A rendezvényen *Hegedűs D. Géza* színművész adott közre részleteket a Menekülésből, elmondva, ha tehetné, az egész könyvet felolvasná, és mint a Rettégés esetében, most is izgatottan várja a folytatást, a hazatérés kalandjait.

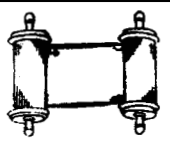
Dr. Voight Vilmos igényesen alapos ismertetőt adott a műről, a korról, a történelemben ágyazott sors történetéről, hangsúlyosnak ítélve a szerző fantasztikus emlékezőtehetségét, ítéloképességét, melyen nem változtattak az eltelt évtizedek.

Fekete László főként, az egykori tanítvány, előadásával ismét nagy élményt nyújtott.

A kötetet azóta elolvastam. Elismerem, nagy hatással volt rám, hiszen belesöpöngve az amerikai

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Jan. 22.	Szombat reggel Jan. 23.	Péntek este Jan. 29.	Szombat reggel Jan. 30.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	17.30	10.00	17.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	16.20	9.00	16.30	9.00
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	16.20	9.00	16.30	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfaluvaros u. 4.	16.20	8.00	16.30	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Békkocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.20	8.00	16.30	8.00
Alma u. 2.	16.20	8.45	16.30	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	16.20	7.30	16.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.30	17.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Vásgrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	16.20	9.00	16.30	9.00
Teleki tér 22. (Szfárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.00		17.00	
	Vidéken			
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		17.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	16.10	8.00	16.20	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	16.10	8.00	16.20	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.15	8.00	16.30	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	17.00		17.00	
	NAPTÁR			
Január 22. péntek	Svát 7.		Gyertyagyújtás: 4.11	
Január 23. szombat	Svát 8.		Szombat kimenetele: 5.20	
Január 29. péntek	Svát 14.		Gyertyagyújtás: 4.22	
Január 30. szombat	Svát 15.		Szombat kimenetele: 5.30	
			Tu bisvát	

Tanulj héberül – izraeliektől!

A Szochnut beszédcentrikus tanfolyamain anyanyelvi tanároktól sajátíthatod el a héber nyelvet. Kellemes légkörben, fiatalos hangulatban, a legmodernebb izraeli tananyag segítségével tanítunk.

2010. február elején induló csoportok:

Kezdő:

heti 2 x 2 órás, 60 tanítási óra, ára: 26 000 Ft, plusz a tankönyv: 6000 Ft vasárnap 1 x 3 óra, 39 tanítási óra, ára: 20 000 Ft, a tankönyv: 6000 Ft

Középfokú nyelvvizsgára felkészítő tanfolyam:

15 alkalom 5 fő esetén 40 000 Ft (az ár a létszámtól függően változhat), nagy gyakorlattal rendelkező, a vizsga feltételeit ismerő, magyarul is beszélő tanárral.

További információ: zsuzsak@jafi.org, 374-3068.

ben lényegében véve ezzel indokolta hazatértét, hogy nem lizal „fél láb-bal” elmenni, azaz ha nem égeti fel az ember itt hagyott kapcsolatait, nem képes idegenben megtelepedni.

Nekem nem is ez a problémám a könyvvel, nem is kritizálhatom, hiszen egy önéletrajzi kötetnél nincs szubjektívabb műfaj. Ellenben az ok, amiért elment, s amit egyetlen bővített mondatba sűrít, az elgondolkodtató.

Tehát: a forradalom után Apró Antal egy beszédében kijelentette, hogy akinek itt nem tetszik, az vegye a kalapját és menjen el. No, és kik viselnek kalapot? A szerző logikai levezetésében az értelmiséget nevezi meg Apró célpontjának. De a levezetés során megemlíti az ortodox zsidókat is, akik ugyancsak kalapot viselnek.

Tegyük fel, hogy a zsidó származású Apró nem is antiszemita éllel mondta. De hogy valaki, aki megérte a munkaszolgálatot, átélte a 20. század minden, zsidókat sújtó katalklizációját, erről ez is eszébe jut – az elgondolkodtató.

A Mazsók, a Claims és más illetékes szervezet statisztikája szerint már csak mintegy nyolc-tízezer holokauszt-túlélő tagja a „beteg nemzedéknek”.

Értsük meg őket!

(képé)

gáljuli

A főrabbi vette a kalapját...

A szocializmus évtizedei alighanem elkényeztettek bennünket, pontosabban elkényelmesítettek. A főrabbit is. Aki lényegesen nagyobb elvárásokkal emigrált (akkor: disszidált) a „korlátlan lehetőségek és szabadság” földjére – és csalódott. Haza is tért, majd nem sokkal később a Magyar Nemzet terjedelmes interjúttal közölte vele (hatvanas évek!), amely-

Anticionista mozifoglalás

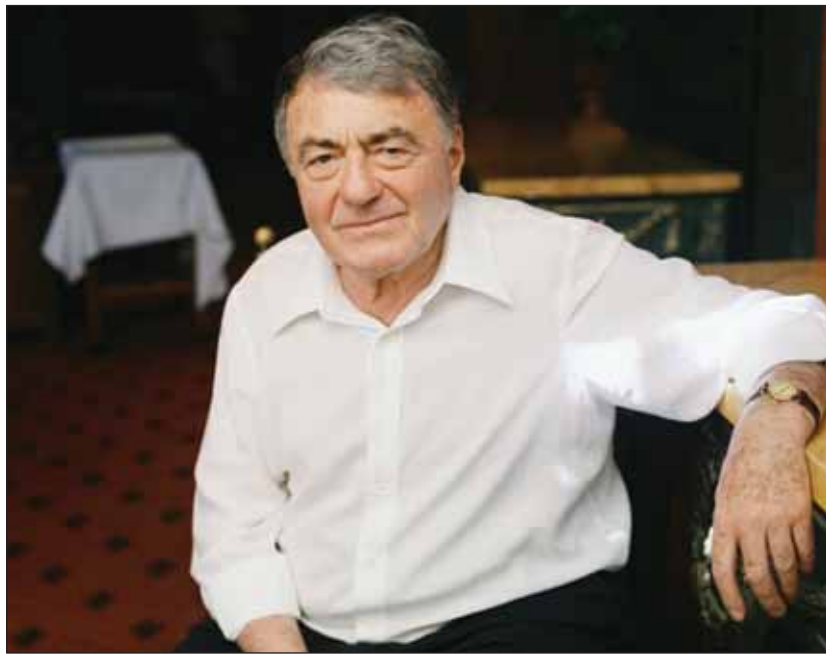
A német liberális sajtó némi késséssel reagált a Hamburgban október végén történt eseményre. Claude Lanzmann francia filmrendező Izraelről készült filmjének vetítését baloldali radikálisok agresszív fellépése megakadályozta.

A *Die Welt* mellett a *Der Spiegel* tudósított a történekről, az előbbi Daniel Richter festőművésszel, egykori baloldali házfoglalóval készített interjút, míg Lanzmann az utóbbinak fogalmazta meg érzéseit. A *Tagesspiegel* az antifasiszta antiszemitizmusról értekezik.

A hamburgi mozizárlatot ún. autonóm, baloldali radikális csoportok szervezték, akik katonáknak öltözve izraeli határellenőrző pontokat szándékoztak imitálni, miközben a látogatókat a legmocskosabb antiszemita jelzőkkel illették és fizikailag inzultálták, megakadályozva ezzel a film vetítését.

A *Die Welt* Online-ban Daniel Richter festőművész nyilatkozott, aki botrányosnak nevezte az akciót, hiszen az öltözet, s amit ezzel megjeleníteni akartak, éppen az ellenkező képzeteket hívta elő, azokat az egyenruhásokat, akik a '30-as években a zsidó üzletek előtt posztolva akadályozták a vásárlók belépését. Aki ezeket az egykori jeleneteket feléleszti, valóban semmit nem tanult a történelemből. Richter szerint a szélsőbalosok egy megkövesedett imperializmus- és osztályharcfogalommal támadják Izraelt, s egyáltalán nem vesznek tudomást arról, hogy ez az ország az utolsó reménység minden menekülő zsidó számára, akik a Föld különböző pontjain erre kényszerülnek.

Aki az egykori náci és Izrael között próbál hasonlóságot sugallni, a történelmi bűn lényegét igyekszik elmosni. Az Izraelhez fűződő viszony a

Claude Lanzmann

baloldal lakmuszpapírja – fogalmazott Richter –, megmutatja, mit értenek ők emancipáción, kapitalizmuskritikán, és miként viszonyulnak a történelemhez.

A jelenlegi antiszemitizmus a Nép fogalmának hamis értelmezésén alapul, s a náciéhez hasonló kulcsfogalomként használják, a rögről szól, amely szerint a Közel-Keleten élt egy nép, a palesztinok, akikről a zsidó imperialisták elhódították a földet. Valójában nem más ez, mint a náciutódok elfojtási kísérlete. Vajon miért nem aggódnak a Szaúd-Arábiában, Magyarországon vagy Csecsenföldön zajló események miatt? Azért, mert azzal kapcsolatban saját bűntudatukkal nem tudnának mit kezdeni, az egyszerű jó cselekedet maradna.

Izraelrel kapcsolatban a náci öröksők saját erkölcsi fölünyüket próbál-

ják demonstrálni: azt sugallják, hogy Izrael Állam alapításával ugyanolyan büntetést követtek el, mint a náci.

Richter világossá teszi, hogy az Izrael melletti kiállításnak nincs alternatívája, sem a baloldal, sem bárki demokráta számára – ez a történelem tanulsága. Nem felejtendő, hogy a zsidókat a különböző színű antiszemita körbe, akik ebben az ügyben azonnal készek egyesülni.

A *Der Spiegel* is beszámol az eseményekről: a vetítésre odasereglett botrányfigurák, akik között kamaszkorú és 70 éves egyaránt jelen volt, útszéli jelzőket kiabáltak, megütöttek és leköpdösték a vetítésre igyekvőket. Az akció oly mértékben eskalálódott, hogy az – egyébként szintén baloldali – moziüzemeltető a vetítés lefújása mellett döntött.

A lap bemutatja a 83 éves Lanzmann, aki a Shoah c. filmmel lett világszerte ismert. Lanzmann, aki részt vett a francia ellenállásban, Sartre és Beauvoir köréhez tartozott, s a legutóbbi időkig a nemzetközi politika aktív személyisége volt, '73-ban az Izrael-filmmel debütált. A mű nem propagandafilm: azt dokumentálja, mit jelent a zsidók számára az élet az országban. Lanzmann – a megrázkódottatásán túl – kiemelte a tényt, hogy ezt a példátlan támadást nem náci, hanem német baloldaliak követték el. Ez a szélsőséges jobb- és baloldali gondolkodás közelségét mutatja: „Antiszemitizmusról beszélnek, de valójában ez nem más, mint antiszemitizmus.”

A *Der Tagesspiegel* megvilágítja, hogy a botrányos eset mögött két balos csoport közötti belharc húzódik, amelyet aztán kiterjesztettek a rendezvény tartalmára és látogatóira. A belharc ugyan nem kriminalizálható, az agresszív cselekmények azonban mindenképpen.

A cikk szerzője szerint „aki ezeknek a harci kakasoknak a szövegét olvassa”, a szargon alapján a késői '70-es években találja magát, amikor az egyoldalú szolidaritás a palesztinokkal és Izrael sommás elítélése iskolát teremtett, s azóta létezik baloldali antiszemitizmus.

(Varsányi Erika összeállítása)

Forrás:

Die Welt Online, 2009. november 29.

Der Spiegel Online, 2009. november 19.

Der Tagesspiegel, 2009. november 22.

Villányi András kamarakiállítása

Először is köszöntjük a kiállítás helyszínét, ugyanis a Klauzál tér 13.-ban nyílt meg a Vincze Kiadó új üzlete és klubhelyisége. Könyvbemutatóra, frólvásó találkozóra, irodalmi beszélgetésekre alkalmas terem. Gazdagabbak lettünk egy kulturális centrummal, az egykori zsidónegyed közepén. Látni a széles választékot az üzletben, nyugodtan elmondhatjuk, hogy az elmúlt időben különböző könyvkiadók jóvoltából jelentős számú zsidó tárgyú mű látott napvilágot. A választék igen széles. A tizennégy éves *Tóth Ibolyától* a valamivel korosabb, azonban szívében örökifjú *Villányi András* számos szerző munkája megtalálható. Villányi András nevét kétszeresen említhetjük: egyszerre került sor a néhány éve kiadott „Az utolsó harminc év” című képes album ismertetésére, kissé megkésétt bemutatására, valamint egy chanukkáról szóló kamara-fotókiállítás megnyitására. Mivel az esemény az ünnep idejére esett, *Tóth Emil* főkantort meggyújtotta a chanukijában lévő gyertyák kanócait. A vendégek vele együtt elénekelték a Máoz cúrt. De a meglepetés ezután következett: *Fekete László* főkantort a többség számára ismeretlen dallammal adta elő az említett dalt.

A könyv ismertetését *Benedek István Gábor*, a régi barát és szemináriumi iskolatárs tartotta, bemutatva a kiváló fotóművész eddigi munkásságát. *Lomnici Zoltán* egykori főbíró meleg szavakkal méltatta az ünnepséget, és elismeréssel szólt a kiállításról.

A kamarakiállítás címe: A chanuka fényei. A fotóművész több száz, talán ezer fényképet készített e fontos ünnepről. Gyertyagyújtás a család otthonában, a köztéren, különösen a gyermek gyertyagyújtása több variációban is látható, kisebb-nagyobb gyertyákat lobbantanak lángra, hirdelve a csodát. Idős emberek otthonában melegséget sugároz a chanukka lángja, jeles vallási személyiségek gyújtják meg a templomban.

A Villányi-könyv címlapján is egy gyermek látható, kezében a nagyméretű gyertyával, amint csodálkozva, tágra nyitott szemekkel figyeli a lángokat. Rátérve a könyvre, a szerző a vézskorszak alatt elpusztított gyermekek emlékének ajánlja művét. Tehát ezért szerepel oly sok gyermek a kötetben, de arcukon, különösen a chanukija körül látható fiúcskák arcán nincs mosoly, inkább valami emelkedettség. Mintha azt mondanák: itt vagyunk, de hol vannak, akik akkor annyi idősök voltak, mint mi most? A szerző azt gondolta talán, úgy állíthat emléket helyesen az elpusztítottaknak, ha azt bizonyítja, ám Jiszráél háj – mégis élnek a zsidók a földön. Óriási a veszteség, de a Gonosz végső célja, a teljes kiirtás kudarcot vallott. Sőt, a háborút követő ateista korszakot is túlélték. Volt idő, amikor a tanulást csak a rabbi lakásán lehetett folytatni (erre is létezik dokumentált, bizonyító fénykép), de a gyerekek elmentek oda is.

Számon tartja a könyv azon nagy személyiségeket, akiknek köszönhető volt, hogy a háború után a retorzió ellenére mégis volt zsidó élet, a hamu alatt pislákol a parázs. Volt kóseraj, tanulás, ima, szertartás, olyan kiválóságok irányítása mellett, mint *Mojse Weisz* és *Scheiber Sándor* főbbik. Rendkívül tisztelték egymást. Nem véletlenül kerültek lencsevégre többször is, ahogy egymás mellett állnak, beszélgetnek.

Hosszan lehetne sorolni a neveket, akiket látunk a képeken, de fél az ember, hogy akaratlanul kifelejt valakit, és ez méltánytalanság lenne. Ezért a teljesség igénye nélkül szólunk először azokról, akiket már csak képen lehet látni: *Groszberg Jenő*, *Feleki Rezső*, *Salgó László*, *Hochberger László*, *Hoffmann rabbi*, *Krausz Mayer* és *Weisz Ignác* sajtócsaták, *Fixler Hermann*, *Helper Tibor* – és a névsor folytatható volna.

Egy neves személyiséget mégis kiemelünk, bár közöttünk van, és még legyen is sokáig: a már ma klasszikusnak számító *Schweitzer József*.

Nekik köszönhető, hogy megmaradt a zsidóság, amit számos más országról nem mondhatunk el. Látnak olyan arcaikat, akik megtöltötték a templomot akkor, amikor az nem volt divat, és akik ma is ott vannak a Szent Hajlékban, amikor már nincs korlátozás, mégsem lett divatosabb a templomba járás.

A gazdag albumban helyet kapnak a ma tanítói, rabbijai, közösségi vezetők, küldöttek és önkéntesek, egyszerű emberek, tehát mindenki, aki biztosítja a permanens zsidó mindennapokat. Látnak szertartásokat, esküvőt és temetést, játszó gyermekeket és sétáló embereket. Remélhetőleg lesz folytatás a zsidó életben, és akkor a képeken is.

Lichtmann Tamás színvonalas kísérőszövege önálló tanulmányának is tekinthető.

Deutsch Gábor

Régi idők chanukkája

Hálapénz

Lakik a házunkban egy nagyon szegény, idős zsidó asszony, aki csak abban különbözik más szegény, idős zsidó asszonyoktól, hogy nagyon beteg is.

Ha egy szegény, nyugdíjas zsidó asszony beteg, az nagyon nagy baj. Neki is, és az egészségügynek is. Bajait itt nem tudom taglalni, mindenestre legyen elég annyi, hogy a fájdalom és a sokféle nyavalya megtörte a testét-lelkét. Az egészségügy baja pedig az, hogy gondját kell(ene) viselnie a néminek: alapellátás, gyógyszer támogatás, kórház.

A hölgy egy átdolgozott élet után tisztességgel viseli szegénységét, nem jár rongyosan, számlával nincs elmaradva, segítséget nem kér és nem szívesen fogad el. Lakásában egy darab 25-ös égő mellett hallgatja elemmel működő Sokol rádióját, kézzel mos, és bekapcsolt tévét csak az elektronikai boltok kirakatában lát.

A jó múltkor a lépcsőházban kapott el. Elpanaszolta, hogy végigjárta az SZTK poklának (ő még ma is így nevezi) legmélyebb bugyrait, de gyomorfájdalmat nem enyhültek.

Ismeretségi körömben akad egy ünnepezt belgyógyász (zsidó ember), akinek az a híre, hogy nagy empátiával kezeli betegeit. Megkértem tehát, vizsgálná meg Erzsit néni, természetesen ingyen. Vegye úgy, hogy a rokonom. A főorvos ígéretet tett, és időpontot is adott. Erzsit néni elláttam a szükséges jó tanácsokkal, és a lelkére kötöttem: eszébe ne jusson bármit is adni a számára amúgy is megfizethetetlen professzornak.

Másnap este félénk kopogtatás után bevakodott hozzánk Erzsit néni, és remegő szájjal közölte: nagy baj van. Már a legrosszabbtól tartottam diagnózisát illetően, de a hölgy folyamatosan mesélt. A tanár úr nagyon aranyos volt, ilyen alaposan sosem vizsgálták meg. Azt is kilátásba helyezte, hogy meggyógyul, és adott egy marék gyógyszert, hogy ne kelljen patikára költeni.

– Hát akkor mi a baj, Erzsit néni?

– Nézze, én ismerem az illetet, tanítónő voltam. Ma már a fehérgöpenyések a legszegényebektől is elvárják, hogy adjanak valamit. Tudom, maga mondta, hogy ne adjak, de úgy éreztem, kötelességem, ezért betettem egy borítékba 1000 forintot (ma már egy könyörületesen beadott beöntésért többet kap egy nővér), és megpróbáltam begyömöszölni a tanár úr köpenyszébe. Már a rendelésben huzakodtunk: ő semmiképp sem akarta elfogadni, és megpróbálta visszatenni a ridikülömbé. Ez a játék tartott egészen a liftig, ahova elkísért, és még utánam szólt: nem fogad el egy fillért sem szegény embertől, különösen a maga rokonától nem. Itt ő győzött, visszatuszkolta a borítékot a táskámba.

– Akkor mi a baj?

Erzsit néni legörbülő szájjal elővette a gyűrt borítékot, és kihúzott belőle egy 10 000 forintost.

– Ez volt benne, most mit csináljak?

Egy pillanatig elgondolkodtam a fonák helyzeten, majd azt feleltem neki:

– Eszébe ne jusson visszavinni, van ott elég, ahonnan ez való. Egy tanácsom viszont van. Legközelebb, ha orvoshoz megy, mindig vigyen magával egy üres borítékot, és próbáljon meg utolsónak bemenni...

Spánn Gábor

Keresse a hírlapárusoknál és az Inmedio Relay boltokban!

PÓNEM magazin

225 Ft

Előfizetés: Pónem, 1242 Bp., Pf: 294, email: ponem@freemail.hu

KERTÉSZ IMRE

LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Gázberendezések, gázvezetékek felülvizsgálata (hatósági engedéllyel)
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitelfelvételhez is

FRANK (alapítva: 1892/1972)
Tél./fax: (1) 331-5743
E-mail: frank1063@t-online.hu